

beslissingen

leidende principes

bij de uitspraak van de Eerste Senaat van 9 februari 2010

- 1 BvL 1/09 -

- 1 BvL 3/09 -

- 1 BvL 4/09 -

1. Het basisrecht om een behoorlijk bestaansminimum te garanderen uit artikel 1 lid 1 GG in verband met het verzorgingsstaatbeginsel van artikel 20 lid, het sociale, culturele en politieke leven is essentieel.

2. Dit grondrecht uit artikel 1 lid 1 GG heeft als garantierecht in zijn Verband met artikel 20 (1) GG naast de absolute claim uit artikel 1 (1) GG op respect voor de waardigheid van elke individuele onafhankelijke betekenis. In principe is het niet beschikbaar en moet het worden ingewisseld, maar het moet worden gespecificeerd en voortdurend worden bijgewerkt door de wetgever, die de te leveren diensten moet afstemmen op het respectieve ontwikkelingsniveau van de gemeenschap en de bestaande levensomstandigheden. Daarbij heeft hij recht op creatieve speelruimte.

3. De wetgever heeft alles in huis om de omvang van de vordering vast te stellen Kosten in een transparant en passend proces realistisch maar ook begrijpelijk op basis van betrouwbare cijfers en meer sluitend rekenmethode te meten.

4. De wetgever kan de typische behoefte om de humane Het bestaansminimum dekken met een vast maandbedrag, maar moet voor een verder, onweerlegbaar, doorlopend, niet alleen uniek, speciaal Geef zo nodig een aanvullende uitkering.

FEDERAAL CONSTITUTIONEEL HOF

aangekondigd
op 9 februari 2010
Kehrwecker officiële
inspecteur als griffier

- 1 BvL 1/09 -
- 1 BvL 3/09 -
- 1 BvL 4/09 -

In de naam van het volk

In de procedure

aan de grondwetsherziening,

I. of § 20 alinea's 1 tot 3 en § 28 alinea 1 zin 3 nummer 1 van het tweede boek Sociaal Wetboek (SGB II) in de versie van artikel 1 Vierde wet voor moderne dienstverlening op de arbeidsmarkt van 24 december 2003 (Federal Law Gazette I p. 2954, 2955) verenigbaar zijn met de basiswet, in het bijzonder met artikel 1 lid 1, artikel 3 lid 1, artikel 6 lid 1 en lid 2 evenals artikel 20 lid 1 en lid 3 GG

- Schorsings- en verwijzingsbeslissing van de sociale rechtbank van Hessische staat van 29 oktober 2008 - L6 AS 336/07 -

- 1 BvL 1/09 -,

II of § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II in de versie van de vierde wet voor moderne diensten op de arbeidsmarkt van 24 december 2003 (Federale staatscourant I, blz. 2954), die in januari in werking is getreden 1, 2005, voor zover 1. artikel 3, lid 1, GG juncto artikel 1, artikel 6, lid 2, artikel 20, lid 1, GG verenigbaar is wanneer de norm voor kinderen tot 14 jaar

levensjaar een standaarduitkering van slechts 60% van de relevante standaarduitkering voor volwassenen volgens § 20 lid 2 SGB II, zonder dat de noodzakelijke behoeften voor kinderen zijn vastgesteld en gedefinieerd,

2. Artikel 3, lid 1 GG is verenigbaar, aangezien de sociale uitkering voor kinderen van Ontvangers van basiszekerheid voor werkzoekenden volgens SGB II moeten alomvattend zijn en hun behoeften dekken, terwijl kinderen van uitkeringsgerechtigden volgens § 28 lid 1 zin 2 SGB XII verschillende behoeften kunnen claimen, 3. Artikel 3 lid 1 GG is compatibel dan § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II stelt de hoogte van de standaarduitkering voor alle kinderen en jongeren tot 14 jaar vast op 60%, zonder verdere leeftijdsgroepen te voorzien

- Schorsings- en verwijzingsbeslissing van de Federale Sociale Rechtbank van 27 januari 2009 - B 14 AS 5/08 R -

- 1 BvL 3/09 -,

III. of § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II in de versie van de vierde wet voor moderne diensten op de arbeidsmarkt van 24 december 2003 (Federal Law Gazette I p. 2954), die op 1 januari in werking is getreden 2005, voor zover:

1. Artikel 3, lid 1, GG in samenhang met artikel 1, artikel 6, lid 2, artikel 20, lid 1, GG is verenigbaar wanneer de norm voor kinderen tot 14 jaar
Een standaarduitkering (sociale uitkering) van slechts 60% van de relevante standaarduitkering voor volwassenen volgens § 20 lid 2 SGB II voorziet in een standaarduitkering na de leeftijd van 12 jaar zonder dat de noodzakelijke behoeften voor kinderen zijn vastgesteld en gedefinieerd, 2 Artikel 3 lid 1 GG verenigbaar is, dan de sociale toeslag voor kinderen van
Ontvangers van basiszekerheid voor werkzoekenden volgens SGB II moeten alomvattend zijn en hun behoeften dekken, terwijl kinderen van uitkeringsgerechtigden volgens § 28 lid 1 zin 2 SGB XII verschillende behoeften kunnen claimen, 3. Artikel 3 lid 1 GG is compatibel dan § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II stelt de hoogte van de standaarduitkering voor alle kinderen en jongeren tot 14 jaar vast op 60%, zonder verdere leeftijdsgroepen te voorzien

- Schorsings- en verwijzingsbeslissing van de Federale Sociale Rechtbank van 27 januari 2009 - B 14/11b AS 9/07 R -

heeft het Federale Grondwettelijk Hof - Eerste Senaat - met de deelname van de rechter

presidentskrant,
Hohmann-Dennhardt,
bruid,
vrolijker,
Eichberger,
bier drinken,
kerkhof,
Masing

op basis van de hoorzitting op 20 oktober 2009

Vonnis

erkend voor recht:

1. § 20 lid 2 1e zin en lid 3 zin 1, § 28 lid 1 zin 3 nummer 1 1. Alternatief, elk in samenhang met 20, paragraaf 1 van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek in de versie van de Vierde Wet voor de Moderne Diensten op de Arbeidsmarkt van 24 december 2003 (Staatscourant I, pagina 2954), 20 Paragraaf 2 Zin 1 en Paragraaf 3 van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek in de versie van de wet tot wijziging van het tweede boek van het Sociaal Wetboek en andere wetten van 24 maart 2006 (Federale Staatscourant I pagina 558), Artikel 28 paragraaf 1 zin 3 nr. 1 1e alternatief in samenhang met 74 van het tweede boek van het sociaal wetboek in de versie van de wet op het waarborgen van werkgelegenheid en stabiliteit in Duitsland van 2 maart 2009 (Bundeswetsblad I pagina 416), telkens in verband met § 20 paragraaf 1 van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek in de versie van de wet voor de verdere ontwikkeling van de basiszekerheid voor werkzoekenden van 20 juli 2006 (Federaal Staatsblad I pagina 1706), evenals de mededelingen over de bedrag van de standaarduitkering volgens § 20 paragraaf 2 en § 20 paragraaf 2 zin 1 Social Security Code Second het boek van 1 september 2005 (Federaal Staatsblad I, pagina 2718), 20 juli 2006 (Federaal Staatsblad I, pagina 1702), 18 juni 2007 (Federaal Staatsblad I, pagina 1139), 26 juni 2008 (Federale Staatscourant I, pagina 1102) en van 17 juni 2009 (Federale Staatscourant I, pagina 1342) zijn onverenigbaar met artikel 1 lid 1 van de basiswet in samenhang met het verzorgingsstaatbeginsel van artikel 20 lid 1 van de basiswet.
2. Tot aan de nieuwe regeling, die de wetgever uiterlijk 31 december 2010 moet maken, blijft deze regeling van toepassing.
3. De wetgever heeft recht op uitkeringen voor de nieuwe regeling Zorgen voor een onweerlegbaar, doorlopend, niet alleen uniek, speciaal

Te verstrekken zoals vereist voor degenen die recht hebben op uitkeringen op grond van artikel 7 van het tweede boek van het sociaal wetboek, dat nog niet is gedekt door de uitkeringen op grond van artikel 20 van het tweede boek van het sociaal wetboek, maar die gedekt moeten zijn om ervoor te zorgen dat een behoorlijk bestaansminimum. Totdat de nieuwe verordening door de wetgever is aangenomen, wordt bevolen dat deze vordering rechtstreeks kan worden gesteld op grond van artikel 1 lid 1 van de basiswet in combinatie met artikel 20 lid 1 van de basiswet op kosten van de federale overheid, afhankelijk van de redenen voor het oordeel.

Redenen:

EEN

1

De concrete normbeheersingsprocedures die aan het gezamenlijk besluit zijn gekoppeld, hebben betrekking op de vraag of de hoogte van de standaarduitkering voor het levensonderhoud van volwassenen en kinderen tot 14 jaar in de periode van 1 januari 2005 tot 30 juni 2005 volgens tot § 20 lid 1 tot 3 en volgens § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 Sociaal Wetboek Boek Twee (SGB II) in de versie van Art is compatibel.

I

2

Tot 31 december 2004 waren er daarentegen twee verschillende stelsels van inkomensafhankelijke sociale uitkeringen voor mensen die konden werken om in hun levensonderhoud te voorzien in de vorm van werkloosheidsuitkeringen volgens 190 en volgende). De vierde wet voor moderne dienstverlening op de arbeidsmarkt van 24 december 2003 (Federal Law Gazette I p. 2954; zogenaamde "Hartz IV wet") met ingang van 1 januari 2005, deze twee systemen in het nieuw gecreëerde tweede boek van het Sociaal Wetboek - basiszekerheid voor werkzoekenden - (SGB II) zijn samengebracht in de vorm van een uniforme, op behoeften gebaseerde basiszekerheid voor degenen die kunnen werken en de mensen die met hen in een gemeenschap van behoeften leven. Eveneens met ingang van 1 januari 2005 werd de Federale Sociale Bijstandswet ingetrokken (Art. 68 Para. 1 Nr. 1 van de Wet) en de Sociale Bijstandswet in het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek - Sociale Bijstand - SGB XII) als inkomensafhankelijke basiszekerheid voor mensen die geen recht hebben op uitkeringen op grond van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek. Met ingang van 1 januari 2005 werd de werkloosheidsbijstand volledig verwijderd uit de uitkeringscatalogus voor arbeidsbevordering door artikel 3, nr. 14 en nr. 15 van de vierde wet voor moderne diensten op de arbeidsmarkt.

3

1. In aanmerking komen voor uitkeringen volgens het tweede boek van het sociaal wetboek zijn degenen die kunnen werken en hulp nodig hebben in de zin van de wettelijke definitie van § 7 lid 1 zin 1 SGB II, d.w.z. volgens de originele versie van de regulatie personen die de leeftijd van 15 en 65 jaar hebben bereikt.
De leeftijd van 18 jaar nog niet hebben bereikt, in de zin van § 8 SGB II kunnen werken en hulp nodig hebben in de zin van § 9 SGB II en hun gewone verblijfplaats in de Bondsrepubliek Duitsland hebben.
Bovendien hebben volgens 7, paragraaf 2, zin 1 van het tweede boek van het Wetboek van sociaal recht ook mensen die in een behoeftige gemeenschap leven met hulpbehoevende arbeidskrachten recht op een uitkering. Hieronder vallen onder meer de echtgeno(o)t(e) die niet duurzaam gescheiden is als partner van de hulpbehoevende inzetbaarheid (§ 7 lid 3 nr. 3 brief a SGB II) en de minderjarige, ongehuwde kinderen die tot het huishouden behoren, voor zover zij niet de voordelen uit hun eigen inkomen of vermogen ontvangen om in hun levensonderhoud te kunnen voorzien (vgl. § 7 lid 3 nr. 4 SGB II oude versie).

4

De verdiencapaciteit van de hulpbehoevende en de aansluiting bij hem of haar in een hulpbehoevende gemeenschap zijn de essentiële criteria om onderscheid te maken tussen de basiszekerheid voor werkzoekenden volgens het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek en de sociale bijstand volgens het Twaalfde Boek van de sociale code. Volgens Sectie 5, Paragraaf 2, Zin 1 van Boek II van het Sociaal Wetboek sluit het recht op uitkeringen om levensonderhoud te verzekeren in overeenstemming met Boek Twee van het Sociaal Wetboek, uitkeringen voor levensonderhoud uit in overeenstemming met Hoofdstuk Drie van Boek Twaalf van het Sociaal Wetboek (Artikelen 27 tot 40 van Boek XII van het Sociaal Wetboek). Volgens artikel 21 zin 1 van Boek XII van het Sociaal Wetboek ontvangen personen die recht hebben op uitkeringen in overeenstemming met Boek Twee van het Sociaal Wetboek als arbeidsgeschikt of als familielid geen bestaansuitkeringen in overeenstemming met Boek Twaalfde van het Boek van sociale code. De belangrijkste toepassing van het bijstandsrecht volgens het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek blijft dus de basiszekerheid op oudere leeftijd en bij verminderde verdiencapaciteit.

5

2. Als uitkeringen om in hun levensonderhoud te voorzien ontvangen alleenstaanden en leden van een uitkeringsgemeenschap een werkloosheidsuitkering II in de zin van § 19 zin 1 SGB II en in Anders, voor zover zij geen recht hebben op uitkeringen voor duurzaam volledig arbeidsongeschikten volgens §§ 41 ev SGB XII, sociale uitkering in de zin van § 28 lid 1 zin 1 SGB II een claim volgens de voorschriften van §§ 41 ev SGB XII, die de voltooiing van het 18e levensjaar vereisen, is uitgesloten vanaf het begin.

6

a) De werkloosheidsuitkering II bestaat in wezen uit de standaarduitkering voor levensonderhoud in de zin van 20 SGB II, de uitkeringen voor eventuele aanvullende behoeften volgens 21 SGB II en de uitkeringen voor huisvesting en verwarming volgens 22 SGB II.
Volgens § 24 SGB II kunnen tijdelijke toeslagen worden toegevoegd, die worden toegekend binnen twee jaar na het einde van de ontvangst van de werkloosheidsuitkering en het bedrag hangt af van het verschil tussen de werkloosheidsuitkering en de werkloosheidsuitkering II. Het tweede boek van het sociaal wetboek voorziet slechts in uitzonderlijke gevallen in eenmalige uitkeringen, voornamelijk in de vorm van uitkeringen voor de eerste uitrusting van appartementen inclusief huishoudelijke apparaten (§ 23 lid 3 zin 1 nr. 1 SGB II), voor de eerste uitrusting met kleding

evenals in het geval van zwangerschap en bevalling (§ 23 lid 3 zin 1 nr. 2 SGB II) en voor meerdaagse schoolreizen (§ 23 lid 3 zin 1 nr. 3 SGB II).

7

De omvang en hoogte van de standaarduitkering worden bepaald in § 20 lid 1 tot en met 3 SGB II. In de oorspronkelijke versie van de Vierde Wet Moderne Dienstverlening op de Arbeidsmarkt (SGB II oud), die hier relevant is, luidde deze regeling:

8ste

20

9

Standaarduitkering om levensonderhoud veilig te stellen

10

(1) De standaarduitkering om in het levensonderhoud te voorzien omvat met name voedsel, kleding, persoonlijke hygiëne, huishoudelijke artikelen, dagelijkse levensbehoeften en, in redelijke mate, relaties met het milieu en deelname aan het culturele leven. Niet inbegrepen zijn de diensten genoemd in § 5 lid 2 zin 2 van dit boek volgens het twaalfde boek.

11

(2) De maandelijkse standaarduitkering voor alleenstaande of alleenstaande ouder of minderjarige partner bedraagt 345 euro in de oude deelstaten inclusief Berlijn (Oost) en 331 euro in de nieuwe deelstaten.

12

(3) Indien twee leden van de hulpgemeenschap de leeftijd van 18 jaar hebben bereikt, bedraagt de standaarduitkering 90 procent van de standaarduitkering overeenkomstig lid 2. De standaarduitkering voor overige inzetbare leden van de hulporganisatie bedraagt 80 procent van de de standaarduitkering volgens lid 2.

13

(4) ...

14

De standaarduitkering van 90% geldt, zoals blijkt uit de synopsis bij § 20 lid 2 SGB II, voor de volwassen partners in de hulpverleningsgemeenschap in de zin van § 7 lid 3 SGB II, d.w.z. voor degenen die dat wel doen niet duurzaam gescheiden echtgeno(o)t(e). Sinds 1 januari 2005 ligt het aanvankelijk rond de 311 euro in de oude deelstaten, inclusief Berlijn (Oost). Andere familieleden die kunnen werken in de zin van 20 lid 3 zin 2 SGB II oude versie (vandaag 20 lid 2 zin 2 SGB II) zijn minderjarige partners en ongehuwde minderjarigen

Kinderen die de leeftijd van 15 jaar hebben bereikt. Voor hen was het controlevoordeel: Januari 2005 in de oude deelstaten inclusief Berlijn (Oost) 276 euro.

15

Sinds 1 juli 2006 is de standaarduitkering van 345 euro volgens artikel 20, lid 2, zin 1 SGB II in de versie van de wet tot wijziging van het tweede boek van het Wetboek van sociale zekerheid en andere wetten van 24 maart 2006 (Federaal Staatsblad I blz. 558) is landelijk van toepassing. Sindsdien is alleen de standaarduitkering van 90% geregeld in artikel 20, lid 3, van het Tweede Boek van het Wetboek van sociaal recht. Op 1 augustus 2006 werd artikel 20, lid 1, van het Tweede Boek van het Wetboek van sociaal recht, waarvan zin 2 reeds op 1 juli 2006 was geschrapt, gewijzigd door de wet betreffende de verdere ontwikkeling van de basiszekerheid voor werkzoekenden van 20 juli 2006 (Federaal Staatsblad I p. 1706) Het aspect "huishoudelijke energie zonder de aandelen toewijsbaar aan verwarming" is uitgebreid.

16

b) Volgens 28, paragraaf 1, zin 2 van het tweede boek van het Wetboek van sociaal recht, omvatten socialezekerheidsuitkeringen de uitkeringen van werkloosheidsuitkering II.

17

28

18

sociaal voordeel

19

(1) ... De volgende aanvullende eisen zijn van toepassing:

20

1. De standaarduitkering is 60 procent tot 14 jaar en 80 procent van de relevante standaarduitkering op grond van artikel 20, tweede lid, tot 15 jaar;

21

...

22

Vanaf 1 januari 2005 ontvingen kinderen tot 14 jaar in de oude deelstaten, waaronder Berlijn (Oost), in de oude deelstaten, waaronder Berlijn (Oost), aanvankelijk 207 euro sociale uitkeringen, vanaf 15 276 jaar per maand.

23

c) Het ontvangen van werkloosheidsuitkering II leidt in het algemeen tot verplichte verzekering in de wettelijke pensioen-, ziektekosten- en langdurige zorgverzekering (zie sectie 5 (1) nr. 2a SGB V, sectie 3 zin 1 nr. 3a SGB VI en sectie 20 (1) Zin 2 nr. 2a SGB XI). De federale overheid draagt hiervoor de bijdragen (vgl. § 251 lid 4 SGB V, § 170 lid 1 nr. 1 SGB VI en § 59 lid 1 lid 1 1e halve zin SGB XI). Minderjarige kinderen zijn gezinsverzekerd volgens 10 SGB V en § 25 SGB XI. Als er in uitzonderlijke gevallen geen verplichte verzekering is, worden uitkeringen toegekend voor de vrijwillige of particuliere bijdragen die moeten worden betaald overeenkomstig § 26 SGB II.

24

3. De aanpassing en herbeoordeling van de standaarduitkering is gebaseerd op artikel 20 lid 4 SGB II. Het bevoegde federale ministerie (momenteel het federale ministerie van Arbeid en Sociale Zaken) maakt uiterlijk op 30 juni van elk kalenderjaar de hoogte van de standaarduitkering, die bepalend is voor de volgende twaalf maanden, bekend in de Federale Staatscourant (§ 20). lid 4 lid 3 SGB II) .

25

a) § 20 lid 4 zin 1 SGB II koppelt de aanpassing van de standaarduitkering aan de ontwikkeling van de actuele pensioenwaarde in de wettelijke pensioenverzekering. Dit wordt gedefinieerd in § 68, lid 1, clausule 1 van het zesde boek van het Sociaal Wetboek - Wettelijke pensioenverzekering - (SGB VI) als het bedrag dat overeenkomt met een maandelijks pensioen vanwege de leeftijd van de algemene pensioenverzekering indien bijdragen op basis van de een kalenderjaar gemiddeld loon is betaald. Het verandert op 1 juli van elk jaar door de vorige pensioenwaarde te vermenigvuldigen met de factoren voor de verandering in brutolonen en salarissen per werknemer (§ 68 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB VI) en het premiepercentage voor de algemene pensioenverzekering (§ 68 lid 1 zin 3 nr. 2 SGB VI) - maar voor de periode van 1 juli 2005 tot 1 juli 2013 van het premiepercentage voor de algemene pensioenverzekering en het aandeel van de oudedagsvoorziening (§ 255e SGB VI) - en met de factor duurzaamheid (§ 68 Paragraaf 1 zin 3 nr. 3 SGB VI).

26

Door wijzigingen in de huidige pensioenwaarde is sinds de inwerkingtreding van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek de standaarduitkering volgens artikel 20 lid 2 zin 1 SGB II nieuwe versie driemaal verhoogd, namelijk op 1 juli 2007 tot EUR 347 (aankondiging van 18 juni 2007, BGBl I p. 1139), op 1 juli 2008 tot EUR 351 (aankondiging van 26 juni 2008, BGBl I p. 1102) en op 1 juli 2009 tot EUR 359 (aankondiging van 17 juni 2009, BGBl I, blz. 1342). Volwassen partners in bijstandsgemeenschappen ontvingen dus 312 EUR vanaf 1 juli 2007, 316 EUR vanaf 1 juli 2008 en 323 EUR vanaf 1 juli 2009, andere leden van de bijstandsgemeenschap van 15 jaar en ouder ontvingen 278 EUR vanaf 1 juli 2007 euro , vanaf 1 juli 2008 281 euro en vanaf 1 juli 2009 287 euro. De sociale uitkering voor kinderen tot 14 jaar bedraagt 60% volgens § 28 lid 1 zin 3 nr .

juli 2009 tot 215 euro (bedragen afgerond). Daarentegen was er geen verhoging op 1 juli 2005 en 1 juli 2006 omdat de huidige pensioenwaarde ongewijzigd bleef (mededeling van 1 september 2005, Staatsblad I p. 2718 en 20 juli 2006, Staatsblad I blz. 1702).

27

b) De hoogte van de standaarduitkering wordt ook gecontroleerd en verder ontwikkeld zodra de resultaten van een nieuwe inkomens- en consumptiesteekproef beschikbaar zijn (artikel 20, lid 4, zin 2 SGB II juncto artikel 28, lid 3, zin 5 SGB XII). De inkomens- en consumptiesteekproef wordt om de vijf jaar door het Federaal Bureau voor de Statistiek verzameld op basis van de wet op de statistieken van het huishoudbudget (PrHaushStatG).

Voor hun onderzoek worden ongeveer 60.000 particuliere huishoudens in Duitsland bevraagd, waarvan de keuze onder meer afhangt van het type huishouden, de maatschappelijke positie van de hoofdverdiener en het netto gezinsinkomen. Tijdens het onderzoek noteerden de huishoudens die vrijwillig deelnamen drie maanden lang alle inkomsten en uitgaven in een huishoudboekje. Een op de vijf deelnemende huishoudens houdt ook een gedetailleerd register bij waarin ze een maand lang alle uitgaven voor eten, drinken en tabaksproducten op basis van hoeveelheden en prijzen noteren. Op het moment dat de Vierde Wet voor Moderne Diensten op de Arbeidsmarkt werd aangenomen en van kracht werd, waren alleen de resultaten van de enquête naar inkomen en consumptie van 1998 beschikbaar. Op basis van de analyse van de inkomens- en consumptieenquête 2003 waren er geen latere stijgingen (zie hierna III. 1.).

28

4. Een individuele verhoging van de standaarduitkering volgens §§ 20, 28 SGB II voor individuele hulpbehoevenden is uitgesloten. Dit wordt nu duidelijk gemaakt door 3 (3) zin 1 2e clausule en zin 2 en Section 23 (1) zin 4 SGB II, die met ingang van 1 augustus 2006 zijn ingevoerd, volgens welke de uitkeringen op grond van 20 en volgende SGB II "den dekken de behoeften van hulpbehoevenden die in staat zijn om te werken" en "elke afwijkende specificatie van behoeften" en "verdere diensten zijn uitgesloten", maar kwamen overeen met de heersende opvatting zelfs vóór de invoeging van deze bepalingen (zie BSGE 97, 242 <248 par. 19> met verdere referenties).
Als gevolg hiervan is er geen bepaling meer in het tweede boek van het sociaal wetboek, die overeenkomt met artikel 28, lid 1, zin 2 van het XII boek van het sociaal wetboek, zoals al het geval was in de federale sociale zekerheidswet, dat een behoefte kan worden vastgesteld die afwijkt van het standaardtarief indien deze in individuele gevallen geheel of gedeeltelijk op andere wijze wordt gedekt of qua bedrag onweerlegbaar significant afwijkt van een gemiddelde behoefte.

29

a) Het tweede boek van het sociaal wetboek staat - naast de voorschriften voor enkele feitelijk gespecificeerde bijzondere situaties in § 23 lid 3 tot § 26 SGB II - alleen in § 23 lid 1 SGB II de verstrekking van aanvullende voordelen in de vorm van voordelen in natura en geldelijke voordelen als snel aflossende lening. De bepaling luidt in de originele versie van de Vierde Wet voor Moderne Diensten op de Arbeidsmarkt:

30

§ 23

31

Afwijkende dienstverlening

32

(1) Indien, in een individueel geval, een behoefte om in het levensonderhoud te voorzien dat gedekt wordt door de standaarduitkeringen en onder de omstandigheden onvermijdelijk is, noch door de activa overeenkomstig artikel 12 (2) nr. 4 kan worden gedekt, noch door enige andere manier, zal het arbeidsbureau het nodige bewijsmateriaal met de nodige bewijzen overleggen als een verstrekking of als een uitkering en verleent de persoon die hulp nodig heeft een overeenkomstige lening. In het geval van voordelen in natura wordt de lening verstrekt ter hoogte van de aanschaffingswaarde van het uitzendbureau. De lening wordt terugbetaald door maandelijkse verrekening van maximaal 10 procent van de standaarduitkering die moet worden betaald aan de hulpbehoevende werknemer en de familieleden die met hem of haar in een behoeftige gemeenschap wonen.

33

(2) ...

34

b) In de literatuur en jurisprudentie wordt gediscussieerd over de vraag of en in hoeverre artikel 73 van Boek XII van het Sociaal Wetboek, dat een bepaling is van de 9e.

Hoofdstuk van het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek valt niet onder de uitsluiting van uitkeringen volgens het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek vastgelegd in § 5 lid 2 zin 1 SGB II en § 21 zin 1 SGB XII. De regel is:

35

Sectie 73

36

hulp in andere situaties

37

Uitkeringen kunnen ook in andere levenssituaties worden verstrekt als ze het gebruik van overheidsmiddelen rechtvaardigen. De uitkeringen kunnen in de vorm van een subsidie of als een lening worden verstrekt.

38

Volgens het arrest van het Federale Sociale Hof van 7 november 2006 - B 7b AS 14/06 R - (BSGE 97, 242 <249 f. Rn. 21 ev.>), bij atypische behoeften die dicht bij de 47 tot 74 SGB XII gereguleerde behoeften, aanvullende voordelen worden toegekend volgens § 73 SGB XII. Het Federale Sociale Hof heeft een dergelijke atypische noodzaak aangenomen met betrekking tot dergelijke kosten die een gescheiden ouder moet maken om zijn recht op omgang met zijn kinderen uit te oefenen. Afgezien van de zaak die is beslist door de Federale Sociale Rechtbank, zijn de vereisten voor de toekenning van aanvullende voordelen aan begunstigden volgens het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek nog niet definitief verduidelijkt in de jurisprudentie van de sociale rechtbanken op basis van 73 SGB XII. De Federale Sociale Rechtbank zelf heeft zowel in de genoemde beslissing als in zijn verwijzingsbeslissingen duidelijk gemaakt dat § 73 SGB XII niet van toepassing is in

een algemene catch-all regeling voor uitkeringsgerechtigden volgens het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek kan worden geherinterpreteerd. Wanneer er sprake is van een atypische behoeftesituatie, wordt in individuele gevallen anders beoordeeld door de hogere rechtbank (vgl. bijvoorbeeld met betrekking tot verhoogde kosten voor de aankoop van receptvrije geneesmiddelen, Sociale rechtbank van de deelstaat Noordrijn-Westfalen, uitspraak van 22 juni , 2007 - L 1 B 7/07 AS ER - , juris, par. 28 f., enerzijds en de Sociale Rechtbank van Baden-Württemberg, arrest van 22 november 2007 - L 7 SO 4180/06 -, juris, par. 23, aan de andere kant). In het geval van de schoolvervoerskosten heeft de Federale Sociale Rechtbank een atypische noodzaak afgewezen (arrest van 28 oktober 2009 - B 14 AS 44/08 R -, momenteel enkel beschikbaar als afspraakrapport).

39

5. Naast de voordelen om in het levensonderhoud te voorzien, zijn er voordelen voor integratie in het werk, die oorspronkelijk werden geregeld in §§ 16 en 29 SGB II oude versie en met ingang van 1 januari 2009 (Wet op de herschikking van de arbeidsmarkt Beleidsinstrumenten van 21 december 2008 <BGBl I p. 2917>) in §§ 16 tot 16g SGB II. Inzetbare mensen die hulp nodig hebben, kunnen dan bijvoorbeeld een uitkering ontvangen ter bevordering van een verdere beroepsopleiding (§ 16 lid 1 clausule 1 SGB II oude versie of § 16 lid 1 clausule 2 SGB II nFiVm §§ 77 ev. en 417 SGB III). Voor zover dit voor de integratie van de hulpbehoevende werknemer in het beroepsleven noodzakelijk is, kan de basisverzekeringsmaatschappij ook diensten of uitkeringen (vgl. § 4 SGB II) voor de opvang van minderjarige kinderen (§ 16 par. 2 Zin 2 nr. 1 SGB II oude versie; nu § 16a nr. 1 SGB II nieuwe versie).

II.

40

Bij het bepalen van de standaarduitkering in §§ 20 en 28 SGB II heeft de wetgever zich gebaseerd op het bijstandsrecht.

41

1. Eveneens volgens de Federale Sociale Bijstandswet, die vanaf het begin een principe van individualisering volgde en in § 3 lid 1 zin 1 BSHG beval dat het type, de vorm en de omvang van de sociale bijstand afhankelijk zijn van de bijzonderheden van het individuele geval, vooral op de persoon van de ontvanger van de bijstand, de Volgens 22, 1, clausule 1 van de BSHG werden doorlopende uitkeringen voor levensonderhoud over het algemeen toegekend "volgens standaardtarieven", die door de staatsautoriteiten moesten worden vastgesteld in in overeenstemming met de federale wetgeving en een standaardtariefverordening van het bevoegde federale ministerie. Naast de diensten volgens deze standaardtarieven waren er eenmalige subsidies (zie § 21 BSHG), bijvoorbeeld voor de reparatie van kleding, linnengoed en schoenen, voor de aanschaf van brandstof voor individuele verwarming of voor speciaal leermateriaal voor schoolkinderen, voor het repareren van inboedel, voor het onderhoud van de woning, voor de aanschaf van consumptiegoederen met een langere levensduur en hogere aanschafwaarde en voor speciale gelegenheden (zie § 21 lid 1a BSHG in de versie van toepassing sinds 27 juni 1993, Federale Staatscourant I, blz. 944).

42

a) Sinds de inwerkingtreding van de Federale Sociale Welzijnswet op 1 juni 1962, hebben de deelstaten aanvankelijk de standaardtarieven vastgesteld volgens een goederenmandmodel. De basis was een winkelwagentje ontworpen door de Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn, die was gebaseerd op de leef- en consumptiegewoonten van lagere inkomensgroepen. Op basis van enquêtes van het Federaal Bureau voor de Statistiek over de economische rekeningen van geselecteerde particuliere huishoudens, werd de referentiegroep gevormd door het zogenaamde huishoudentype 1, d.w.z. huishoudens van twee volwassenen die gepensioneerd waren of bijstandsontvangers met een laag inkomen. De normtarieven waren reeds vastgesteld onder toepassing van het winkelmandmodel volgens het principe dat enerzijds een normtarief voor het hoofd van het huishouden, dat ook gold voor een alleenstaande, en voor de overige leden van het huishouden werd bepaald door procentuele aftrekkingen van het normale tarief van het gezinshoofd aan de andere kant (vgl. § 2 lid 1, paragraaf 3 Standard Rate Ordinance, zoals gewijzigd op 20 juli 1962, Federale Staatscourant I p. 515). Het hoofd van het huishouden was degene die de algemene kosten van het huishouden droeg. Dit systeem was gebaseerd op de veronderstelling dat de kosten van algemeen huishoudenbeheer in elk huishouden nagenoeg gelijk zijn en dat een eenpersoonshuishouden dus globaal duurder is dan een meerpersoonshuishouden (vgl. Petersen, De normtarieven volgens de BSHG - hun betekenis, beoordeling en bepaling -, Frankfurt am 1972, blz. 30 ev., 47 ev.).

43

b) Als gevolg van een resolutie van de conferentie van de hoogste sociale overheidsinstanties werd vanaf 1 juli 1990 een andere methode gebruikt voor de berekening van het standaardtarief, het zogenaamde statistische model. Dit model is met ingang van 1 augustus 1996 geïmplementeerd in 22 (3) BSHG in de versie van artikel 1 van de wet op de hervorming van de sociale bijstandswet van 23 juli 1996 (Federale Staatscourant I p. 1088), om waarmee het huidige artikel 28 (3) 3 SGB XII in wezen overeenkomt, verankerd in de wet. De normtarieven zijn nu uitsluitend berekend op basis van het consumptiegedrag van lagere inkomensgroepen, zoals vooral statistisch wordt vastgelegd met de inkomens- en consumptiesteekproef. Als referentiegroep werden in eerste instantie huishoudens gekozen met een inkomen dat 4% boven de uitkeringsdrempel lag. In een tweede stap heeft de rijksoverheid bepaald welke uitgavenposten van deze referentiegroep in de prestatiebeoordeling worden meegenomen (zogenaamde normreeksrelevante particuliere consumptie, statistiekmandje). Dit leidde tot uitsluiting van behoeften die niet bedoeld waren om door de standaardtarieven te worden gedekt omdat ze afzonderlijk werden vergoed, zoals eenmalige behoeften, en behoeften die de wetgever niet als typisch voor de bijstand beschouwde. Vervolgens zijn op basis van de vastgestelde gegevens de voor het normtarief relevante maandlasten van de referentiegroep voor het particuliere verbruik opgeteld bij een normtariefbedrag.

44

Ook in het statistisch model bleef het hoofd van het huishouden behouden. Daarom vormden eenpersoonshuishoudens de referentiegroep. Voor andere leden van het huishouden heeft de Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn namens de Conferentie van Ministers van Arbeid en Sociale Zaken een concept ontwikkeld voor de indirecte afleiding van de standaardtarieven met deelname van een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de deelstaten , de gemeentelijke koepelorganisaties en de koepelorganisaties van de non-profit welzijnswerk wijzigden de differentiaalberekening. Op basis van de resultaten van de steekproefenquête naar inkomen en uitgaven 1983 zijn drie referentiegroepen (alleenwonenden, gehuwden zonder kind en gehuwden met één kind) gevormd

Het netto-inkomen van het huishouden lag boven de bijstandsdrempel. De referentiegroep van echtparen met één kind is ingedeeld in drie groepen volgens de leeftijd van de kinderen (jonger dan 7 jaar; 7 tot 14 jaar; 14 tot 18 jaar). Vervolgens zijn de uitgaven van de respectieve referentiegroepen die relevant zijn voor het standaardtarief bepaald en gedefinieerd volgens de procedure voor gezinshoofden. Vervolgens zijn de voor het normtarief relevante verschillen tussen de bestedingen van de referentiegroepen voor de particuliere consumptie berekend en hiertoe werden gehuwden met één kind gerelateerd aan gehuwden zonder kinderen en gehuwden zonder kinderen aan alleenstaanden. Ten slotte werden de voor 1983 geldende standaardtarieven en de vastgestelde uitgaven- en verschilbedragen geëxtrapoleerd naar het tempo van de prijsstijgingen (vgl. Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn, Expertverklaring: Nieuw systeem voor beoordeling van de behoeften voor de standaardtarieven in sociale bijstand: Afleiden van de standaardtarieven voor overige leden van het huishouden, Frankfurt aM 1989, p.12 ev., 30 f., 36 ev., 42 ev., 49, 53 ev., 58, 60, 68).

45

Op basis van de geëxtrapoleerde verschilbedragen zou een procentuele verwijzing naar het standaardtarief voor gezinshoofden kunnen worden vastgesteld. Dit werd normatief geïmplementeerd in § 2 lid 3 standaardtariefverordening in de versie van de tweede verordening tot wijziging van de normtariefverordening van 21 maart 1990 (Federaal Staatsblad I p. 562; Standaardtariefverordening 1990). De standaardtarieven voor de overige leden van het huishouden waren nu:

46

1. tot de leeftijd van 7 50 procent, indien samenwonend met een persoon die als enige verantwoordelijk is voor de zorg en opvoeding van het kind, 55 procent,

47

2. vanaf het begin van het 8e tot de voltooiing van het 14e levensjaar 65 procent,

48

3. vanaf het begin van de 15e tot de voltooiing van het 18e levensjaar 90 procent en

49

4. 80 procent vanaf de leeftijd van 19

50

van het standaardtarief voor een huisbewoner. Deze regel bleef van kracht tot de Federale Sociale Welzijnswet op 31 december 2004 afliep.

51

2. Het belangrijkste doel van de hervormingen van het arbeidsmarktbeleid die in 2002 werden ingevoerd, was het combineren van werkloosheidsbijstand en sociale bijstand tot een uniform socialezekerheidsstelsel voor werkenden. De nieuwe wet van de basiszekerheid voor werkzoekenden en de hervormde socialebijstandswet moeten in wezen worden gecreëerd

inhoudelijke punten worden op elkaar afgestemd. Het statistische model moet behouden blijven. Een andere zorg was om de eenmalige steun van artikel 21 (1a) BSHG, die naast de huidige standaardtarieven moest worden verleend, te vervangen door een forfaitaire verhoging van de standaarduitkering (vgl. de motie voor een resolutie aangenomen door de Duitse Bondsdag in maart 2002, BTDrucks 14 /7293, blz. 2 f.).

52

a) Het federale ministerie van Volksgezondheid en Sociale Zekerheid, dat verantwoordelijk is voor het socialebijstandsrecht, ontwikkelde eerst een berekeningsmethode waarbij rekening werd gehouden met eenmalige behoeften bij het berekenen van de standaardtarieven door bepaalde gemiddelde consumptieve bestedingen op te tellen die eerder waren gedekt door eenmalige subsidies werd het verbruik relevant voor het normale tarief. De werkzaamheden resulteerden in een voorontwerp van de normtariefregeling van 21 juli 2003. Dit resulteerde in een basisnormtarief van 340 euro in de oude deelstaten.

53

b) Tegelijkertijd heeft het Bondsministerie van Economie en Arbeid een ontwerp van wetsontwerp opgesteld voor het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek van 25 juli 2003 (hierna: RefEntw-SGB II). Deze ontwikkelde geen eigen methode voor het meten van de standaarduitkering, maar nam in § 20 lid 2 RefEntw-SGB II het maximale maandelijkse standaardtarief van 1 juli 2003 voor alleenstaanden, dat werd betaald als onderdeel van de sociale bijstand, d.w.z. voor de oude deelstaten inclusief Berlijn (Oost) 297 euro. Sectie 20 (3) en Sectie 28 (1) zin 2 RefEntw-SGB II voorzagen in overeenkomstige procentuele inhoudingen zoals Sectie 20 (3) en Sectie 28 (1) zin 3 nr. 1 SGB II oude versie. Volgens artikel 23, lid 2, RefEntw-SGB II moet de maandelijkse standaarduitkering worden aangevuld met een forfaitair bedrag van 16% van de standaarduitkering. Volgens artikel 28, lid 1, zin 5, RefEntw-SGB II, moet het forfaitaire bedrag voor ontvangers van sociale uitkeringen tot 14 jaar 20% bedragen en vanaf 15 jaar 16% van de standaarduitkering. Wat de hoogte van dit forfait voor eenmalige behoeften betreft, verwijst de motivering van het wetsontwerp voor het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek naar het Vierde Verslag van het bestaansminimum van de federale regering. Het stelt dat speciale enquêtes van het Federaal Bureau voor de Statistiek uit 1981 en 1991 onder de plaatselijke sociale diensten zouden hebben uitgewezen dat gemiddeld alleenstaanden 16% zouden hebben gekregen, volwassen gezinsleden 17% en kinderen 20% van het respectieve standaardtarief voor eenmalige behoeften (zie BTDrucks 14/ 7765, p. 2). Dit leverde in totaal 345 euro op voor alleenstaanden, 310 euro voor partners, 276 euro voor kinderen vanaf 15 jaar en 276 voor kinderen tot 14 jaar.

Levensjaar 214 euro per maand (telkens afgerond).

54

c) De concepten zijn besproken in een werkgroep met deelname van medewerkers van zowel ministeries als leden van de parlementaire fracties die destijds de federale regering steunden. De fracties van de SPD en BÜNDNIS 90/DIE GRÜNEN brachten toen

September 2003 het ontwerp van een vierde wet voor moderne diensten op de arbeidsmarkt in de Bondsdag. Dit nam het bedrag van 345 euro over voor de oude deelstaten inclusief Berlijn (Oost) als standaarduitkering voor alleenstaanden en alleenstaande ouders en verklaarde de redenering dat dit bedrag voortvloeit uit de door het Bondsministerie van Volksgezondheid en Sociale Zekerheid in samenwerking met het Federaal Bureau voor de Statistiek

evaluatie van het steekproefinkomen en -verbruik in 1998, geëxtrapoleerd naar de stand van 2003 (vgl. Bundestag-drukwerk 15/1516, p. 56 op 20 (2)). De standaarduitkering voor partners (elk 90% van de standaarduitkering voor alleenstaanden) komt overeen met het berekende gemiddelde tussen de standaarduitkering voor een alleenstaande en zijn partner. Deze regel is ook logisch omdat vrouwen in koppelrelaties over het algemeen niet als gezinshoofd worden beschouwd en daarom slechts een lagere standaarduitkering van 80% zouden ontvangen zonder gemiddelde middeling (vgl. Bundestag-papier 15/1516, p. 56 op Sectie 20 (3)). Voor wat betreft de standaarduitkering voor de overige leden van de uitkeringsgemeenschap (80% of 60% van de standaarduitkering voor alleenstaanden) was de rechtvaardiging voor het wetsontwerp beperkt tot een verwijzing naar de “vast te stellen standaardtariefverordening” (zie

BTdrucks 15/1516, blz. 56 tot § 20 par. 3) en de "Specificaties voor het Twaalfde Boek" (vgl. Bundestag gedrukt papier 15/1516, blz. 59 op Sectie 28).

55

d) Het wetsontwerp voor de integratie van de socialebijstandswet in het Wetboek van Sociale Zekerheid, dat op 5 september 2003 ook in de Bondsdag werd ingediend, benadrukte de nieuwe opvatting van de standaardtarieven, die in de toekomst de volledige behoefte aan de noodzakelijke levensonderhoud, d.w.z. ook uitkeringen voor huishoudelijke apparaten, kleding, enz. moeten bevatten, die werden gedekt door eenmalige subsidies in het kader van de Federale Sociale Welzijnswet (zie Bundestag-drukwerk 15/1514, blz. 59 op 29). De procedure voor het meten van het standaardtarief is in de concept-motivering globaal zo weergegeven dat de inhoud van het standaardtarief wordt bepaald door vaste percentages van de afzonderlijke posten uit de inkomens- en consumptiesteekproef, waarbij de laagste 20% van de alleenstaanden persoonshuishoudens gestratificeerd volgens hun netto-inkomen die als referentiegroep worden gebruikt, met uitzondering van de eenpersoonshuishoudens met betrekking tot sociale bijstand. Vanwege de details verwees zij naar de nog uit te geven standaardtariefverordening (vgl. Bundestag-drukwerk 15/1514, p. 52).

56

e) Een ontwerp van de standaardtariefverordening met gedetailleerde motivering van het Bondsministerie van Volksgezondheid en Sociale Zekerheid werd bij brief van 23 januari 2004 aan de betrokken verenigingen gestuurd en ter goedkeuring doorgestuurd naar de Bondsraad bij brief van 10 maart 2004 (zie BRDrucks 206/04). Na goedkeuring door de Federale Raad werd dit ontwerp ongewijzigd uitgevaardigd op basis van 40 van het XII Boek van het Sociaal Wetboek als een "Ordonnantie voor de uitvoering van 28 van het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek (Standaardtariefverordening - RSV) van 3 juni 2004" (Federal Law Gazette I p. 1067) en in werking getreden op 1 juni 2004. Januari 2005 (§ 6 Standard Rate Ordinance zoals gewijzigd vanaf 3 juni 2004 - Standard Rate Ordinance 2005 -) in werking getreden .

57

aa) Volgens de standaardtariefverordening vormt het uit de inkomens- en consumptiesteekproef af te leiden basisnormtarief de basis voor de normtarieven (§ 2 lid 1 zin 1 normtariefverordening). Volgens 2, 2, van de ordonnantie met standaardtarieven, bestaat het uit de som van de consumptieve bestedingen, die het resultaat is van de percentages van de afzonderlijke afdelingen van een speciale evaluatie van de inkomens- en consumptiesteekproef opgesteld door het Federaal Bureau voor de Statistiek (consumptie relevant voor standaardtarieven). Volgens 2, lid 3, van de standaardtariefverordening moeten de consumptieve bestedingen van de onderste 20% van de huishoudens, gestratificeerd naar hun netto-inkomen in de inkomens- en consumptiesteekproef, als basis worden gebruikt

(onderste kwintiel) na uitsluiting van bijstandsgerechtigden.
Aanvankelijk vormden de resultaten van het onderzoek naar inkomsten en uitgaven van 1998 de Basis (§ 5 Standaardtariefverordening 2005). De standaardtarieven zijn volgens § 3 lid 1 zin 1 Standaardtariefverordening voor het hoofd van het huishouden en voor de overige leden van het huishouden repareren. Het standaardtarief voor het hoofd van het huishouden, dat ook geldt voor alleenstaanden, is 100% van het basisnormtarief (§ 3 lid 1 clausule 2, 3 normtariefverordening).

58

bb) Het relevante verbruik voor 2005 bepaald in § 2 lid 2 Standaardtariefverordening Hoekregelset weerspiegelt de volgende tabel. Kolommen 1 en 2 vertegenwoordigen de compositie van het standaardtarief volgens 2 (2) van de standaardtariefverordening 2005; Kolom 3 vat in trefwoorden samen samen, wat de consumentenbestedingen volgens de motivering van de overheid niet zijn in aanmerking zijn genomen (cf. BRDrucks 206/04, p. 6 tot 9):

59

Verdeling van de inkomens- en consumptie-enquête	**regelset relevanter Deel**	**Verwijdering of vermindering van losse items**
01: eten, drinken, tabaksproducten	96%	Uitgaven voor tabaksproducten zijn alleen voor: de helft in aanmerking genomen.
03: Kleding en schoenen	89%	Kosten voor zijn niet inbegrepen Op maat gemaakte kleding, bont, werkkleding en de anders gedekte initiële uitrusting. Daarnaast is een verwijzing ook beperkt tot: Gebruikte kleding acceptabel.
04: appartement, water, elektra, Gas en andere brandstoffen	8ste %	Ze worden niet apart in aanmerking genomen gedekte kosten voor huisvesting en Verwarming; word het enige item voor elektriciteit grotendeels, uitgaven aan reparaties in van het appartement volledig erkend.
05: Meubels (meubels), apparaten, uitrusting en huishoudspullen evenals hun onderhoud	87%	Uitgaven voor kampeermeubilair en Kunstwerken zijn niet inbegrepen noodzakelijke behoeften; initiële uitrusting zal apart gedekt.
06: gezondheidszorg	64%	Stationair worden niet in aanmerking genomen gezondheidsdiensten en over de Aanvullende (tandheelkundige) medische eigen bijdragen Diensten.
07: Verkeer	37%	In het bijzonder geen rekening mee gehouden Uitgaven voor motorvoertuigen en motorfietsen en hun reparatie.
08: Berichten	64%	Postdiensten raken vol houdt rekening met kosten voor telefoon en

		Faxapparaten 50%, telefoon- en faxdiensten 60%, internetkosten gedeeltelijk.
09: vrije tijd, entertainment en Cultuur	42%	Uitgaven voor kranten, tijdschriften, boeken, leengelden, briefpapier en tekenmateriaal worden volledig in rekening gebracht. Uitgaven voor speelgoed en hobby's, grotere duurzame consumptiegoederen voor vrije tijd, bezoeken aan sport- en vrijetijdsevenementen en andere vrijetijds- en culturele diensten worden voor 70% meegerekend, aangezien deze posten geen uitgaven omvatten die relevant zijn voor het normale tarief, zoals voor sportboten en zweefvliegtuigen. Tuinproducten en verbruiksgoederen voor tuinonderhoud zijn goed voor 75%, uitgaven voor radio- en televisieapparatuur voor de helft, aangezien de aanschaf van tweedehands goederen redelijk is, en voor computers inclusief software voor 40%. Er wordt geen rekening gehouden met kosten voor foto- en filmapparatuur, beeld- en geluidsdragers en huisdieren.
10: Onderwijs	0%	Geen rekening mee gehouden omdat deze afdeling als geheel niet relevant is voor de standaardset (vgl. BRdrucks 206/04, blz. 6).
11: accommodatie en catering diensten	30%	Alleen de portie eten wordt in aanmerking genomen.
12: Overige goederen en Diensten	65%	Kappersdiensten, andere persoonlijke verzorgingsdiensten en apparatuur worden volledig verantwoord. Kosten voor accountbeheer en grafonderhoud worden in aanmerking genomen voor (financiële) diensten, maar niet voor fiscale advieskosten en boetes. Uitgaven voor juwelen en edele metalen worden niet meegerekend.

60

De onderbouwing van de wetgever voor de oude deelstaten waaronder Berlijn (Oost) toont daardoor het afgeronde bedrag van 345 euro. Dit bedrag is bepaald door extrapolatie van de uitgangswaarde (DM 630,18) verkregen uit de steekproef van inkomsten en uitgaven 1998 met behulp van de bovenstaande procedure in overeenstemming met de aanpassingsregeling van artikel 4 van de Ordonnantie Standaardtarief als gevolg van de veranderingen in de huidige pensioenwaarde sinds juli 1, 1999 (zie BR Drucks 206/04, p. 13). Het resulterende bedrag van 345 euro is ook als uitgangspunt genomen voor de periode vanaf 1 januari 2005, aangezien bij het opstellen van het concept van de Standaard Tariefverordening 2005 al bekend was

dat als gevolg van de wet op de schorsing van de aanpassing van de pensioenen per 1 juli 2004 (RAAG), die was afgekondigd zoals was het was, op 1 juli 2004 geen verhoging van de huidige pensioenwaarde zou plaatsvinden.

61

cc) De standaardtarieven voor overige leden van het huishouden zijn in paragraaf 3 (2) Standaardtariefverordening 2005 vastgesteld op 60% tot 14 jaar en 60% vanaf 14 jaar. levensjaar tot 80% van het basisnormtarief. De motivering hiervoor stelt (vgl. BRdrucks 206/04, blz. 10 v.):

62

"Sectie. 2 vereenvoudigt de structuur van het standaardtarief voor leden van het huishouden in vergelijking met artikel 2 (3) van de ordonnantie van het standaardtarief van 20 juli 1962 door de vier voorgaande leeftijdsgroepen terug te brengen tot twee leeftijdsgroepen. De twee gekozen leeftijdsgroepen, 'jonger dan 14 jaar' en 'ouder dan 14 jaar', komen overeen met internationaal erkende wetenschappelijke methoden, bijvoorbeeld de gewijzigde OESO-schaal. Ze komen ook overeen met de wettelijke bepalingen voor sociale uitkeringen in artikel 28 van Boek Twee van het Sociaal Wetboek. De nieuwe verhoudingen van 60 procent en 80 procent van het basisnormtarief zijn gebaseerd op een wetenschappelijke studie van het Bundesamt für Statistiek (Uitgaven voor kinderen in Duitsland - berekeningen op basis van de inkomens- en consumptiesteekproef 1998, Federaal Bureau voor de Statistiek, Economie en Statistiek, 12/ 2002, blz. 1080 ev), volgens welke kinderen van 14 jaar en ouder ongeveer een derde meer kosten maken dan jongere kinderen. De nieuwe verordening heft ook het verschil in uitkeringen voor kleine en grote kinderen onder het vorige standaardtariefsysteem, dat te groot was, op, evenals de onbegrijpelijke verlaging van de uitkeringen als het kind meerderjarig wordt. Het feit dat verschillende leeftijden en levenssituaties, evenals geslacht in het bijzonder individuele behoeften vormen, kan niet worden weergegeven door algemeen geldende en uitvoerbare voorschriften, gezien de getypeerde benadering die vereist is. Aangezien het statistisch gedocumenteerde totaalbeeld geen significante verschillen liet zien buiten de gemaakte classificaties, kan ook worden aangenomen dat in dit opzicht verschillende behoeften elkaar in wezen weer in evenwicht zullen brengen."

III.

63

1. Nadat de resultaten van de inkomens- en consumptie-enquête van 2003 beschikbaar waren, voerde het Federaal Bureau voor de Statistiek opnieuw een speciale evaluatie uit voor het laagste kwintiel in opdracht van het Bondsministerie van Arbeid en Sociale Zaken, dat nu verantwoordelijk is voor het tweede boek van de Sociale Code en het twaalfde boek van de Sociale Code. Het Bondsministerie heeft het voor het normale tarief relevante verbruik nu op een heel andere manier bepaald dan in 2, lid 2, van de ordonnantie 2005 normaal tarief is bepaald. Enerzijds werkten de grootboeken van huishoudens met meer individuele uitgavenposten bij het inventariseren van de steekproef inkomen en consumptie in 2003; zo waren de resultaten in hun afdelingen, vooral in afdelingen 03 (kleding en schoenen), afdeling 07 (vervoer) en 09 (vrije tijd, entertainment en cultuur), meer gedifferentieerd. Anderzijds voor individuele outputitems in de afdelingen 03, 08 (messaging) en 09

Aftrekken op basis van schattingen worden achterwege gelaten (vgl. commissiedrukwerk 16(11)286, p. 1, 9 f., 13 e.v.). Nadat het Bondsministerie het Comité voor Arbeid en Sociale Zaken van de Duitse Bondsdag op de hoogte had gebracht van de procedure en het resultaat van de bijzondere evaluatie (zie commissiedocument 16(11)286), stelde het een eerste verordening op tot wijziging van de standaardtariefverordening op deze basis, die, na goedkeuring door de Federale Raad, ongewijzigd werd aangenomen op 20 november 2006 (Federaal Staatsblad I p. 2657) en in werking trad op 1 januari 2007 (Art. 2 van de ordonnantie).

64

Naast de Duitse consumptiestructuur, die gepaard gaat met de harmonisatie van de standaardtarieven in Oost en West, was de wijzigingsverordening bedoeld om "te dienen om normatieve instellingen (schattingsposities en inhoudingen) grotendeels te ontbinden en rekening te houden met veranderingen in consumptiegedrag" (vgl. BRDrucks 635/06, p. 4 f.). Het meest opvallende is dat de samenstelling van de set met hoekregels is gewijzigd. De kolommen 1 en 2 van de volgende tabel tonen de samenstelling van de basisregels volgens paragraaf 2 (2) van de standaardsetverordening 2007. Kolom 3 vat de wijzigingen ten opzichte van de vorige versie in trefwoorden samen (vgl. BRDrucks 635/ 06, blz. 6 t/m 8; commissiedrukwerk 16 (11)286, blz. 8 ev):

65

Departement van inkomen en consumptie monster	**regelset relevanter Deel**	**Verwijdering of vermindering van losse items**
01 en 02: eten, Dranken, tabaksproducten en dergelijke	96%	Uitgaven voor tabaksproducten worden maar voor de helft voor hun rekening genomen.
03: Kleding en schoenen 100%		Volledige overweging is gebaseerd op de moeilijkheid om een korting zinvol te kwantificeren.
04: huisvesting, energie, onderhoud van woningen	8ste %	Ongewijzigd; de korting van 15% voor elektriciteit is nu gerechtvaardigd met de daarin opgenomen verwarmingselektriciteit.
05: interieur, huishoudelijke apparaten en huishoudelijke artikelen	91%	Ongewijzigd; de stijging is het gevolg van veranderingen in het consumentengedrag en de overgang naar de volledig Duitse consumptiestructuur (overige uitgavenbedragen voor posten die relevant zijn voor het normale tarief).
06: gezondheidszorg	71%	Toename door veranderingen in consumentengedrag en door overgang naar de volledig Duitse consumptiestructuur (overige uitgavenbedragen voor posten die relevant zijn voor het normale tarief).
07: Verkeer	26%	Er wordt volledig rekening gehouden met het individuele item "Accessoires voor fietsen". Door veranderingen in

		Consumentengedrag (overgang van openbaar vervoer naar eigen vervoer) maar afbouw overige posities.
08: Berichten 75%		De items inkoop van telefoons, faxapparaten, antwoordapparaten, etc. en communicatiediensten worden volledig meegerekend, maar mobiele telefoondiensten zijn niet tegelijk relevant met vaste netwerkdiensten.
09: Vrije tijd, entertainment en cultuur	55%	De geschatte kortingen voor radio, televisie en dataverwerkende apparatuur, speelgoed ed en andere vrijetijds- en culturele diensten zijn niet meer van toepassing.
10: Onderwijs	0%	Wordt buiten beschouwing gelaten omdat deze afdeling als geheel niet relevant is voor de regelset.
11: accommodatie en catering diensten	29%	Verlaging door veranderingen in consumentengedrag en door overgang naar de totale Duitse consumptiestructuur (overige uitgavenbedragen voor posten die relevant zijn voor het normale tarief).
12: Overige goederen en Diensten	67%	Toename door veranderingen in consumentengedrag en door overgang naar de volledig Duitse consumptiestructuur (overige uitgavenbedragen voor posten die relevant zijn voor het normale tarief).

66

Divisie 10 (onderwijs) bleef buiten beschouwing. De door de wetgever opgegeven reden geeft het afgeronde bedrag van 345 euro als resultaat van de evaluatie. Dit keer vloeit dit rechtstreeks voort uit de evaluatie van de steekproef van inkomsten en uitgaven 2003 (BRDrucks 635/06, p. 5; commissiedrukwerk 16(11)286, p. 1 e.v.). Een verhoging van de standaardtarieven was volgens § 28 lid 2 zin 4 SGB XII in de sinds 7.
Versie december 2006 van de wet tot wijziging van het Twaalfde Boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid en andere wetten van 2 december 2006 (Federal Law Gazette I p. 2670) en volgens § 4 Standard Rate Ordinance is niet nodig, aangezien de huidige pensioenwaarde niet niet veranderen op 1 juli 2004, 2005 of 2006 was gestegen. Ook een herdefiniëring van de standaarduitkering volgens het tweede boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid werd achterwege gelaten.

67

2. Naar aanleiding van de kritiek van de deelstaten op de beoordeling van de standaarduitkering en de sociale toeslag voor kinderen (cf. BRDrucks 33/07, 676/07, 906/07 en 329/08) heeft de federale wetgever aanvullende regelgeving, die medio 2009 in werking is getreden.

68

a) Artikel 8 van de wet ter vrijwaring van werkgelegenheid en stabiliteit in Duitsland van 2 maart 2009 (Federal Law Gazette I p. 416) met ingang van 1 juli 2009 (Artikel 19, lid 3 van deze wet) is artikel 74 van de Sociale Code II is ingevoerd. De regel is:

69

Sectie 74

70

Wet op de arbeidszekerheid
stabiliteit in Duitsland

71

Afwijkend van § 28 lid 1 zin 3 nummer 1, de standaarduitkering vanaf het begin van de 7e Leeftijd tot het einde van het 14e levensjaar in de periode van 1 juli 2009 tot 31 december 2011 70 procent van de standaarduitkering volgens § 20 lid 2 zin 1.

72

Sinds 1 juli 2009 zijn er drie leeftijdsgroepen van kinderen gevormd. In de nieuwe leeftijdsgroep ontvang je vanaf het begin van het 7e jaar tot je 14e een standaarduitkering van circa 251 euro. In de andere twee leeftijdsgroepen blijft de vorige regeling van § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II.

73

De rechtvaardiging van het wetsontwerp van de parlementaire fracties van de CDU/CSU en SPD op § 74 SGB II is beperkt tot de verwijzing dat huishoudens van ontvangers van een werkloosheidsuitkering II, waarin kinderen van 6 tot 13 jaar leven, extra inkomen nodig hebben in een kritieke ontvangen economische fase, die voor consumptie beschikbaar is, en verwijst ook naar de motivering van de overeenkomstige wijziging in de verordening standaardtarief (§ 3 lid 2 zin 2 standaardtariefverordening in de versie die van toepassing is sinds 1 juli 2009; zie BTDrucks 16 / 11740, blz. 30). Er wordt verwezen naar een hernieuwde bijzondere evaluatie van de inkomens- en consumptie-enquête 2003, die uitgaat van de consumptie van koppelhuishoudens met één kind in het laagste kwintiel. Een tijdslimiet is aangegeven vanwege de hangende herziening van de standaardtariefberekening na de inkomens- en consumptieenquête van 2008, waarvan de resultaten pas in 2010 of 2011 beschikbaar zullen zijn (zie Bundestag-drukwerk 16/11740, p. 34 over art. 15).

74

De federale regering heeft de bijzondere evaluatie nader toegelicht in haar schriftelijke verklaring en tijdens de hoorzitting. Reeds in 1998 ontwikkelde zich een wetenschappelijke verdeelsleutel die de gezinsgerelateerde consumptieve bestedingen toewijst aan de individuele leden van het huishouden (vgl. Münnich/Krebs, Uitgaven voor kinderen in Duitsland - berekeningen op basis van de inkomens- en consumptiesteekproef 1998, Federaal Bureau voor de Statistiek, Economie en Statistieken, 12/2002, blz. 1080 <1083 e.v., 1086>),

werd overgeheveld naar de berekening van de standaard kindertarieven uit de enquête van 2003 naar inkomen en consumptie. Op basis van de leeftijd van het kind en op basis van gezinnen met één kind werden in de bijzondere evaluatie de individuele uitgavenposten van de steekproef inkomen en consumptie 2003 (vgl. commissiedocument 16(11)286, p. 6 f.) bepaald. Een onderzoek naar gezinnen met meerdere kinderen werd ook achterwege gelaten omdat het primaire doel was om mogelijk verschillende uitgavenniveaus vast te stellen naargelang de leeftijd van de kinderen en voor gezinnen met meerdere kinderen zou een verdeelsleutel tussen de individuele kinderen ontwikkeld moeten worden.
Alleenstaande ouders werden uitgesloten vanwege hun slechtere financiële situatie, om de consumentenbestedingen voor kinderen niet te onderschatten. De speciale evaluatie bevestigde dat het bedrag van de standaardtarieven voor de twee in de wet genoemde leeftijdsgroepen meer dan voldoende was. Een ander resultaat was echter dat kinderen van 6 tot 13 jaar een hoger verbruik zouden hebben dan waar de standaardtariefregeling rekening mee houdt. Schoolbezoek is waarschijnlijk de belangrijkste reden voor de verhoogde consumptie die optreedt vanaf het zevende jaar. Dit resulteert in een verbruik volgens de standaardtariefregeling voor kinderen van 0 tot 5 jaar van 191,23 euro, voor kinderen van 6 tot 13 jaar 240 euro en voor kinderen van 14 tot 17 jaar van 257,66 euro. Het grote verschil tussen de leeftijdsgroepen 0 tot 5 jaar en 6 tot 13 jaar was voor de wetgever aanleiding om een derde leeftijdsgroep in te voeren volgens § 74 SGB II.

75

b) Artikel 3 nr. 2 van de wet ter bevordering van gezinnen en huishoudelijke diensten (Wet gezinsbijslagen - FamLeistG) van 22 december 2008 (Federaal Staatsblad I p. 2955) introduceerde een nieuwe § 24a SGB II met met ingang van 1 augustus 2009 zijn geweest. Het werd gewijzigd bij artikel 16 van de wet op de verbetering van de fiscale vergoeding van pensioenuitgaven (wet op de volksverlichting op de ziekteverzekering) van 16 juli 2009 (Federale Staatscourant I, p. 1959) met ingang van 31 juli 2009 (zie artikel 19, lid 4 van de Wet op de zorgverzekering). Er staat nu:

76

Sectie 24a

77

Extra voordeel voor school

78

Leerlingen die de leeftijd van 25 jaar nog niet hebben bereikt en die naar een algemene of beroepsschool gaan, ontvangen een extra schooluitkering van 100 euro als zij of ten minste één van de in het huishouden inwonende ouders op 1 augustus van het jaar komt te overlijden. uitkeringen om in hun levensonderhoud te voorzien in overeenstemming met dit boek voor het betreffende jaar. Leerlingen die niet in het huishouden van hun ouders of een van hun ouders wonen, ontvangen de uitkering onder de voorwaarden van § 22 lid 2a als ze op 1 augustus van het betreffende jaar recht hebben op uitkeringen om in hun levensonderhoud te voorzien volgens dit boek. De dienst wordt niet verleend indien de student recht heeft op een scholingstoelage.
Van de

Het bevoegde orgaan dat de werkzoekenden een basiszekerheid biedt, kan in gemotiveerde individuele gevallen het bewijs vragen dat de uitkering op de juiste manier is gebruikt.

79

De motivering van het wetsontwerp van de federale regering inzake 24a van het tweede boek van het Wetboek van sociaal recht in de versie van de wet op de gezinsbijslagen vermeldt (cf. Bundestag gedrukt papier 16/10809, p. 16 op art. 3 nr. 2):

80

"Door een jaarlijkse eenmalige uitkering van 100 euro toe te kennen, geeft de federale regering gehoor aan haar verzoek om bijzondere steun voor het schoolonderwijs van kinderen en jongeren uit gezinnen die niet of niet volledig op eigen kracht en middelen in hun levensonderhoud kunnen voorzien. Uitgangspunt voor de aanspraak is de jaarlijkse start van het schooljaar. Daarom moet er op dit moment hulp nodig zijn. ... De forfaitaire dienst omvat in het bijzonder de nodige uitrusting aan het begin van het schooljaar. De verantwoordelijkheid van de deelstaten voor het schoolonderwijs in het kader van de federale taken blijft onaangetast door deze dienst.

Deze dienst dient met name voor de aankoop van artikelen voor persoonlijke schooluitrusting (bijv. schooltassen, schoolrugzakken, turntoestellen, gymtassen, blokfluiten) en voor schrijf-, reken- en tekenmaterialen (bijv. vulpennen inclusief inktpatronen, balpennen, potloden). , kleurpotloden, verfdozen, schriften, blokken, papier, linialen, boekomslagen, kompassen, zakrekenmachines, setvierkanten)."

81

De memorie van toelichting bij het wetsontwerp bevat geen informatie over waaruit het bedrag van 100 euro is opgebouwd en hoe het is vastgesteld. De motivering van de bepaling in het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek (Artikel 28a SGB XII) die overeenkomt met Artikel 24a SGB II stelt alleen dat dit bedrag maatschappelijk passend is in het licht van de doelstelling van het onderwijsbeleid van de Bondsregering (vgl. Bundestag gedrukt papier 16/10809, blz. 16 over artikel 4 nr. 3).

IV

82

1. a) De eisers in de eerste procedure 1 BvL 1/09 vormen een gezin van drie, bestaande uit eiser ad 1, geboren in 1962), zijn echtgenote, geboren in 1963, eiser ad 2), en hun dochter, geboren in 1994, de eiser tot 3). Sinds 1 januari 2005 ontvangt u een basiszekerheidsuitkering voor werkzoekenden. Voor de litigieuze periode van 1 januari 2005 tot 30 juni 2005 heeft verweerder in het hoofdgeding hun een maandelijkse uitkering van in totaal 825 EUR toegekend. De vergunning bevatte een tegemoetkoming voor huisvesting en verwarming van in totaal 150 euro, een standaarduitkering voor de eerste en tweede eiseres van elk 311 euro en een standaarduitkering van 53 euro voor de derde eiser, die voortvloeide uit de wettelijke standaarduitkering van 207 euro, omdat maandelijks werd kinderbijslag van 154 euro bijgeschreven.

83

b) Na een mislukte bezwaarprocedure stelden de eisers hogere uitkeringen voor de sociale rechtbank toe te kennen op grond van het feit dat de wettelijke standaarduitkering niet voldoende was om hun bestaansminimum veilig te stellen. De sociale rechtbank verwierp de vordering onder meer onder verwijzing naar het arrest van het Federale Sociale Hof van 23 november 2006 (B 11b AS 1/06 R, BSGE 97, 265 <275 ev. Rn. 46 ev.>) , volgens welke de standaarduitkering voor alleenstaanden verenigbaar is met de grondwet.

84

Na het verkrijgen van deskundige adviezen, heeft de Hessische Staats Sociale Rechtbank kwestie van vaststelling, hoogte en behoefteafhankelijke normuitkering Beroepsprocedure opgeschort en de kwestie van het Federale Grondwettelijk Hof beslissing ingediend

85

of § 20 lid 1 tot 3 en § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 van het tweede boek van het sociaal wetboek - basiszekerheid voor werkzoekenden (SGB II), in de versie van artikel 1 vierde wet voor moderne diensten op de arbeidsmarkt van 24 december 2003 (Federal Law Gazette I, blz. 2954, 2955), verenigbaar zijn met de basiswet (GG) - in het bijzonder met artikel 1 lid 1 GG, artikel 3 lid 1 GG, artikel 6 lid 1 en lid 2 GG alsmede art 20 lid 1 en 3 GG (rechtsbeginsel en verzorgingsstaat).

86

Ter rechtvaardiging heeft zij verklaard dat verweerder de goedgekeurde uitkeringen correct heeft berekend overeenkomstig 20, leden 2 en 3, en overeenkomstig 28, lid 1, zin 3 nr. 1 SGB II juncto 11, lid 1 zin 3 SGB II . De eisers hadden noch krachtens het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek (§§ 21, 23 en 24 SGB II) noch volgens het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek recht op hogere uitkeringen, in het bijzonder volgens § 73 SGB XII; een uitgebreide grondwettelijke interpretatie van deze bepalingen is uitgesloten. De Senaat acht de relevante bepalingen van artikel 20 (1) tot (3) en artikel 28 (1) zin 3 nr. 1 SGB II onverenigbaar met de grondwet.

87

Met betrekking tot de eiser tot 3) heeft de wetgever in § 20 lid 1 tot 3 SGB II in verband met § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II van de staatswacht - art. en van art. 1 lid 1 GG in verband met artikel 20 para. De rechtvaardiging die de wetgever heeft aangenomen met een beroep op het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek en de Ordonnantie Standaardtarief voor 60% van de standaarduitkering in overeenstemming met 20 Para.

2 SGB II, d.w.z. bij 207 euro is de vaste uitkering niet houdbaar. De OESO-schaal die als rechtvaardiging wordt aangehaald, dient niet om de essentiële behoeften vast te stellen. De studie van het Federaal Bureau voor de Statistiek ondersteunt evenmin de standaardtarieven voor kinderen, vooral omdat er niet twee maar vier leeftijdsgroepen zijn van 0 tot 5, van 6 tot 12 en van 13 tot 18 jaar en ouder. De studie belicht specifieke kenmerken van huishoudens met een laag inkomen en kinderen; daar werd helemaal geen rekening mee gehouden. Het gebrek aan aandacht voor de behoefte aan zorg en onderwijs, die volgens het besluit van de

Federaal Grondwettelijk Hof van 10 november 1998 (2 BvR 1057/91, BVerfGE 99, 216, 231 e.v.) behoort tot het bestaansminimum leidt er ook toe dat het bestaansminimum wordt onderschreden. Het is onverenigbaar met de beslissing van het Federaal Grondwettelijk Hof om het bedrag voor de sociale bijstandswet, dat wordt geschat op 2.160 euro fiscaal, niet te aanvaarden. Het extra bedrag voor schoolkinderen van 100 euro per schooljaar volgens § 24a SGB II neemt de onderfinanciering niet weg.

88

Bovendien ziet de Senaat kinderen van dezelfde leeftijd als 3) Schendingen van het gelijkheidsbeginsel - artikel 3 lid 1 GG - in twee richtingen: Ten eerste omdat de aan hen toegekende sociale uitkering, ondanks duidelijke verschillen in behoeften, identiek aan die van pasgeborenen en kleine kinderen Anderzijds omdat kinderen van dezelfde leeftijd van wie de ouders sociale bijstand ontvangen volgens het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek, ondanks dezelfde behoefte beter af zouden zijn zonder enige geldige rechtvaardiging. De behoeften van kinderen in de leeftijd van de derde eiser verschillen aanzienlijk van de behoeften van pasgeborenen. Uit de studie van het Federaal Bureau voor de Statistiek blijkt de noodzaak van differentiatie naar leeftijdsgroepen. Kinderen van wie de ouders een uitkering ontvangen op grond van het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek, zouden regionaal hogere standaardtarieven ontvangen en zouden profiteren van de openingsclausule van artikel 28, lid 1, zin 2 van het XII boek van het sociaal wetboek.

89

Verder is de Eerste Kamer van oordeel dat het bijzondere verbod op discriminatie van huwelijk en gezin - artikel 3 lid 1 juncto artikel 6 lid huishoudens gelaagd heeft, maar de groep eenpersoonshuishoudens als referentiegroep is gebruikt, waarvan de inkomens- en consumptiegegevens aanzienlijk onder het niveau van gezinshuishoudens liggen. Omdat dit effect niet wordt gecompenseerd door de voordelen van samenwerken, worden gezinshuishoudens benadeeld bij het berekenen van de standaarduitkering.

90

Dit onder het bestaansminimum van de derde eiseres vallen en de schending van het discriminatieverbod schendt ook het "bestaansminimum van het gezin" uit artikel 1 lid 1 GG juncto artikel 20 lid 1 en artikel 6 lid 1 GG en daarmee ook het sociaal-culturele bestaansminimum van de eisers tot 1) en 2) tot en met § 20 leden 2 en 3 SGB II.

91

Ten slotte schenden de wettelijke regelingen ook de grondwettelijke normen van systemische rechtvaardigheid, normduidelijkheid, consistentie en het verbod op willekeur uit artikel 3 lid 1 GG en artikel 20 lid 3 GG. Ook bij de selectie van de referentiegroep heeft de wetgever de rechtsstaat geschonden, vooral omdat hij, in tegenstelling tot zijn eigen richtlijnen, huishoudens niet consequent van elkaar scheidde op het gebied van bijstand en geen rekening hield met het "niet-aangegeven aantal" van die mensen die geen aanspraak maakten op bijstand, terwijl ze er wel recht op hebben. Daarnaast scheidt de regeling de resultaten van de inkomsten en

Verbruiksmonster in onderdelen die relevant zijn voor de standaardset en onderdelen die niet relevant zijn voor de standaardset. Met betrekking tot de gezinnen en het kinderrecht gestandaardiseerd in § 16 en § 27 Paragraaf 2 SGB XII en § 1 Paragraaf 1 Clausule 4 No. 4 SGB II, is met name de afschaffing van het onderwijssysteem (afdeling 10) niet logisch. Het is niet verenigbaar met het rechtsstaatbeginsel dat standaarduitkeringen volgens het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek afwijken van het levensonderhoud voor kinderen op andere rechtsgebieden, bijvoorbeeld in het onderhoudsrecht. Bovendien is de aanpassing van de standaarduitkering na de wijziging van de pensioenwaarde volgens § 20 lid 4 SGB II niet passend. Bovendien is het in tegenspraak met het beginsel van de rechtsstaat om het bestaansminimum in Boek Twee van het Sociaal Wetboek te kwantificeren, maar de definitie en bepaling ervan aan de wetgever over te laten. De standaarduitkering van het Tweede Boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid was immers al vastgelegd voordat het concept van de Ordonnantie Standaardtarief werd opgesteld, zodat zelfs de schijn van een behoorlijke procedure niet bewaard bleef.

92

2. a) In de eerste procedure 1 BvL 3/09 klaagden alleen de kinderen van behoeftigen die in 1991 en 1993 zijn geboren. Het geschil heeft betrekking op uitkeringen voor januari 2005 en februari 2005, waaronder huisvestings- en stookkosten.

93

De gemeenschap van behoeften bestaande uit de eisers en hun ouders keurde standaarddiensten en uitkeringen voor huisvesting en verwarming goed voor januari 2005 voor een totaalbedrag van 842,59 euro en voor februari 2005 voor een totaalbedrag van 824,89 euro. Hiervan hadden eisers elk 102,56 euro voor januari 2005 en 100,41 euro voor februari 2005. Bij de berekening van de uitkeringen heeft de ARGE voor de eisers een standaarduitkering van 207 euro per stuk en verblijfskosten van in totaal 588.02 euro in aanmerking genomen. zowel de voor eisers betaalde kinderbijslag als het verdiende inkomen van de ouders als prestatieverlagend inkomen. Dientengevolge waren de uitkeringen die op grond van 9, lid 2, zin 3 SGB II en 19, zin 2 SGB II, oude versie aan eisers werden toegekend, uitsluitend uitkeringen voor huisvesting en verwarming, aangezien het in aanmerking te nemen inkomen hoger was dan het vaste bedrag van het standaardvoordeel.

94

b) Eisers hebben tevergeefs de toekenning van hogere uitkeringen aangevoerd in de bezwaarprocedure en in het juridische geschil voor de Sociale Rechtbank en de Sociale Staatsrechter. Het Federaal Sociaal Hof heeft de beroepsprocedure geschorst en de volgende vragen ter beslissing voorgelegd aan het Federaal Grondwettelijk Hof:

95

Is § 28 paragraaf 1 zin 3 nr. 1 SGB II in de versie van de vierde wet voor moderne diensten op de arbeidsmarkt van 24 december 2003 (Federale Staatscourant I p. 2954), die op 1 januari 2005 in werking is getreden , voor zover

96

1. Artikel 3 (1) GG in samenhang met artikel 1, 6 (2), 20 (1) GG, aangezien de norm voor kinderen tot 14 jaar een standaarduitkering vereist van slechts 60% van het bedrag volgens tot § 20 Paragraaf 2 van het tweede boek van het wetboek van sociaal recht voorziet in de relevante standaarduitkering voor volwassenen zonder dat kinderen zijn vastgesteld en gedefinieerd,

97

2. Artikel 3 (1) GG-compatibel, aangezien de sociale uitkering voor kinderen van ontvangers van basiszekerheid voor werkzoekenden volgens SGB II volledig en behoeftendekkend moet zijn, terwijl kinderen van ontvangers van sociale zekerheid volgens § 28 (1) zin 2 SGB XII claimt verschillende behoeften te kunnen,

98

3. Artikel 3, lid 1, verenigbaar met GG, zoals § 28, lid 1, zin 1 nr. 3 SGB II stelt het bedrag van de standaarduitkering voor alle kinderen en jongeren tot 14 jaar op 60%, zonder verdere leeftijd groepen aan te bieden?

99

Het Federaal Sociaal Hof acht de grondwettigheid van de voorgelegde bepaling relevant voor de beslissing. Aangezien de Hogere Sociale Rechtbank geen uitspraken heeft gedaan over de redelijke kosten voor huisvesting en verwarming en het extra inkomen van de ouders van eisers, zou het juridische geschil moeten worden terugverwezen naar de Hogere Sociale Rechtbank. Om redenen van proceseconomie acht de Senaat het echter noodzakelijk om het juridische geschil in eerste instantie op te schorten op grond van artikel 100, lid 1, van de basiswet, omdat de beslissing over de grondwettelijke kwestie essentieel is voor de definitieve beoordeling van de zaak nadat de feiten zijn verduidelijkt door de Sociale Staatsrechter, omdat de eisers zelf een foutieve berekening van beide posten recht zouden kunnen hebben op hogere controle-uitkeringen.

100

Grondwettelijk houdt het Bundeskartellamt echter vast aan zijn vaste rechtspraak dat de wetgever zijn speelruimte heeft gerespecteerd toen hij de standaarduitkering voor alleenstaanden op grond van 20, lid 2, van het tweede boek van het wetboek vaststelde op EUR 345. Het aan artikel 1 juncto artikel 20 van de grondwet ontleende recht op toekenning van het bestaansminimum kan niet nauwkeurig worden gekwantificeerd. De standaarduitkering moet in totaal worden beoordeeld met de overige uitkeringen, in het bijzonder de uitkeringen voor integratie in het werk volgens 14 ev SGB II. Bezorgdheid over de wijze van vaststelling van de standaarduitkering ging niet door, aangezien er geen wettelijk recht bestond op een bepaalde procedure of op een bepaald resultaat. Omdat er altijd enige speelruimte is, kan niet worden gecontroleerd of de wetgever "juist" heeft berekend.

101

In tegenstelling tot de vaststelling van de standaarduitkering voor alleenstaanden heeft de wetgever het materiële recht dat hij zich bij de vaststelling van de kindspecifieke behoeften had gesteld echter zonder afdoende motivering gelaten en zelfs volledig afgezien van een op de werkelijkheid gebaseerde vaststelling van de behoeften van kinderen . De Senaat ziet er een in

Schending van artikel 3 lid 1 GG. Volgens het consistentiebeginsel zou een gedetailleerde rechtvaardiging en een realistische beoordeling van de minimumbehoeften van kinderen nodig zijn geweest. De rechtvaardiging van de inhoudingen van 20% en 40% op de standaarduitkering voor alleenstaanden is niet voldoende in het licht van artikel 3.1 van de Basiswet. De hiervoor gebruikte OESO-schaal is niet gericht op het bepalen van het bestaansminimum voor kinderen. De bovengenoemde studie van het Federaal Bureau voor de Statistiek wijst er uitdrukkelijk op dat de verzamelde gegevens niet kunnen worden gelijkgesteld met de kosten van levensonderhoud voor kinderen. Het blijft daarom onduidelijk hoe het bedrag van 207 euro voor kinderen tot 14 jaar wordt samengesteld. Met name is niet duidelijk of de wetgever, die bij de berekening van de standaarduitkering voor alleenstaanden geen rekening heeft gehouden met artikel 10 (onderwijs) van de inkomens- en consumptiesteekproef, ook de onderwijsuitgaven voor kinderen en jongeren heeft meegenomen. De wetgever heeft niet aangegeven welke speelruimte hij wil gebruiken en heeft daar ook geen gebruik van gemaakt.

De nieuwe regelgeving van 1 augustus 2009 (§ 24a SGB II) en 1 juli 2009 (§ 74 SGB II) helen de ongelijke behandeling begin 2005 niet, maar onderstrepen ze.

102

Er is geen materiële reden om kinderen van uitkeringsgerechtigden uitkeringen toe te kennen voor afwijkende behoeften volgens § 28 lid 1 zin 2 SGB XII, maar om dergelijke uitkeringen te weigeren aan kinderen van uitkeringsontvangers volgens het tweede boek van het Sociaal Wetboek. Anders dan bij volwassen alleenstaanden is het aspect verdiencapaciteit als rechtvaardiging voor ongelijke behandeling uitgesloten.

103

Ten slotte is het vaststellen van een uniforme standaarduitkering voor alle kinderen tot 14 jaar in strijd met het gelijkheidsbeginsel. Het is onbegrijpelijk waarom de wetgever de leeftijdsgroepen niet heeft gebruikt in de studie van het Federaal Bureau voor de Statistiek die hij zelf aanhaalt. Er is geen rechtvaardiging waarom de vorige differentiatie in § 2, lid 3 van de Ordonnantie Standaardtarief voor de Federale Sociale Welzijnswet is afgeweken en waarom een verlaging werd doorgevoerd voor kinderen ouder dan 7 jaar, hoewel schoolkinderen een hogere behoefte hebben dan kinderen in de voorschoolse leeftijd, die de wetgevers nu zelf erkennen in § 24a SGB II. Of het eenmalige bedrag van 100 euro voorzien in § 24a SGB II hiervoor voldoende is, kan bij gebreke van enige rechtvaardiging niet worden beoordeeld.

104

De door eisers gewenste hogere standaarduitkering en de aanvullende dekking van behoeften kunnen niet worden bereikt door middel van een grondwettelijke interpretatie van het gemeen recht.

105

3. a) De eisers in de eerste procedure 1 BvL 4/09 zijn uitsluitend de kinderen geboren in 1997 en 2000. Voor de betwiste periode van 1 januari 2005 tot 30
April 2005 ontving de uitkeringsgemeenschap bestaande uit de eisers en hun ouders

totaal 716,88 euro per maand. Hiervan hebben eisers ieder 104,60 euro per maand voor hun rekening genomen. Bij de berekening van de uitkeringen hield de ARGE, verweerder in de eerste procedure, rekening met de betaalde kinderbijslag en het verdiende inkomen van de vader voor de eisers. Uiteindelijk kregen eisers alleen uitkeringen voor huisvesting en verwarming in overeenstemming met artikel 9, paragraaf 2, zin 3 van het tweede boek van het Wetboek van sociaal recht en artikel 19, artikel 2 van de oude versie van het tweede boek van het wetboek , aangezien het in aanmerking te nemen inkomen hoger was dan de standaarduitkering.

106

b) Uw vordering tot toekenning van hogere uitkeringen, die u heeft ingediend na een niet-geslaagd bezwaar, heeft geen resultaat opgeleverd voor de Sociale Rechtbank en de Sociale Staatsrechter. Het Federaal Sociaal Hof schorste de beroepsprocedure op grond van artikel 100, lid 1 van de Basiswet en legde dezelfde vraag voor aan het Federaal Grondwettelijk Hof als in de indieningsprocedure 1 BvL 3/09 voor een beslissing. De toelichtingen van de Federale Sociale Rechtbank over de relevantie van de rechtsvraag voor de beslissing en over de overtuiging dat de betreffende bepaling ongrondwettelijk is, zijn in overeenstemming met de motivering van stelling 1 BvL 3/09.

V

107

Het Bondsministerie van Arbeid en Sociale Zaken namens de Bondsregering, de eisers in de eerste procedure 1 BvL 1/09 en 1 BvL 3/09, de Duitse Federatie van Vakbonden, de Staatskanselarij van Nedersaksen, het Ministerie van Arbeid , Volksgezondheid en Sociale Zaken van de deelstaat Noordrijn-Westfalen Westfalen, de federale vereniging Diakonie, de Duitse sociale rechtbank, de sociale vereniging VdK, de Duitse Caritas-vereniging en de Duitse vereniging voor openbaar en particulier welzijn.

108

1. a) De federale regering acht de ingediende opmerkingen niet-ontvankelijk. De Federale Sociale Rechtbank heeft de onmisbaarheid van de stelling niet toegelicht, aangezien zij zelf uitgaat van een andere procedurele mogelijkheid om hogere uitkeringen te verkrijgen, namelijk door de procedure terug te verwijzen naar het Hof van Beroep en de feiten nader toe te lichten. Redenen van procedurele opportuniteit konden een indiening niet rechtvaardigen. In alle verwijzingsbeschikkingen zijn de grondwettelijke normen niet duidelijk. De verwijzende rechters hadden andere verzoeken om uitkeringen en aanbiedingen van bijstand niet adequaat behandeld.

109

b) In ieder geval zijn de bezwaren ongegrond.

110

aa) Artikel 1, lid 1, van de basiswet in samenhang met het beginsel van de verzorgingsstaat leidt tot de grondwettelijke verplichting om een bestaansminimum te garanderen, dat niet beperkt mag blijven tot "naakte overleving", maar ook deelname aan het sociale leven mogelijk moet maken . De ontwikkeling van het prestatieconcept

dit is de taak van de wetgever, die een breed scala aan vormgevingsmogelijkheden krijgt. Een realistische inschatting van de behoeften die past bij het dienstverleningsconcept is grondwettelijk vereist, maar de wetgever heeft geen enkele verantwoordingsplicht. Bij het bepalen van het bestaansminimum is de wetgever gebonden aan artikel 3, lid 1, van de grondwet in zijn vorm als een vereiste van systemische en objectieve rechtvaardigheid. Ten slotte heeft de wetgever volgens het idee van een "leersysteem" een toezichts- en correctieplicht.

111

bb) Zowel de standaarduitkering volgens § 20 leden 1 tot 3 SGB II als de sociale uitkering volgens § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II voldoen aan deze eisen. conform artikel 1 lid 1 GG gaat uit van eigen verantwoordelijkheid door inzet van verdiencapaciteit met als doel hulpbehoevenden snel in hun eigen levensonderhoud te voorzien. Een afkoopsom bevordert de eigen verantwoordelijkheid bij het gebruik van de uitkering. Het voor de beoordeling gebruikte statistische model vormt een verantwoorde methode voor het bepalen van het bestaansminimum. Het actualiseren van de controledienst volgens de prijsontwikkeling is niet grondwettelijk verplicht. De spreiding van de standaarduitkering voorzien in artikel 20 (2) en (3) van het tweede boek van het Wetboek van sociaal recht is gerechtvaardigd, waarbij rekening wordt gehouden met het typeren en evalueren van kostenbesparingen wanneer het huishouden gezamenlijk wordt beheerd. Bij het bepalen van de behoeften voor het levensonderhoud van het kind volgens § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II, wordt het statistische model gecombineerd met de dagelijkse ervaring dat een gemeenschappelijk huishouden individuele uitgaven vermindert. Daarnaast is de 60%-grens een passend midden gebleken tussen administratieve vereenvoudiging en het vermijden van eerdere, twijfelachtige afbakeningen.

112

De specificatie van het bestaansminimum voor kinderen valt binnen de reikwijdte van artikel 3, eerste lid, van de Basiswet, omdat de wetgever tot een verantwoorde specificatie is gekomen op basis van de destijds beschikbare gegevens, bewezen aannemelijke aannames en gewaardeerde kortingen. Een model voor het bepalen van de specifieke behoefte aan kinderen uit de resultaten van de inkomens- en consumptiesteekproef werd pas gecreëerd na de inwerkingtreding van het tweede boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid. Verschillen tussen de voorschriften van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek en het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek, in het bijzonder het ontbreken van een openingsclausule in het Tweede Boek van het Wetboek die overeenkomt met § 28.1 zin 2 SGB XII, zijn verenigbaar met artikel 3.1 van de basiswet.

De aanhef van artikel 28, eerste lid, zin 2 SGB XII is praktisch slechts in enkele uitzonderlijke gevallen vereist. De verschillen worden gerechtvaardigd door het dienstverleningsconcept van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek, dat gebaseerd is op persoonlijke verantwoordelijkheid, en de ouderlijke verantwoordelijkheid waarmee rekening moet worden gehouden op grond van artikel 6, lid 2, zin 1 van de grondwet, omdat inzetbare ouders van kinderen moeten ervoor zorgen dat in hun behoeften wordt voorzien door middel van werk.

113

De wetgever heeft voldaan aan zijn grondwettelijke verplichting om de situatie te controleren en te corrigeren door deze aan te passen in overeenstemming met artikel 20, lid 4 van het Tweede Boek van het Wetboek van Sociaal Recht en door de nieuwe bepalingen van de artikelen 24a en 74 van het Tweede Boek van het Wetboek van sociaal recht. De aanpassing aan de huidige pensioenwaarde weerspiegelt de welvaartsontwikkeling van de samenleving. Als prijzen voor de nodige

Als de vraag meer zou toenemen dan de pensioenen, zou de wetgever ook een grondwettelijke verplichting hebben om de standaarduitkering aan te passen.

114

2. Het Duitse Verbond van Vakverenigingen en de eisers in de eerste procedure 1 BvL 1/09 en 1 BvL 3/09 beschouwen 20 leden 1 tot en met 3 SGB II en 28 lid 1 zin 3 nr. 1 SGB II als ongrondwettelijk. Een realistische bepaling van de standaardservice van 345 euro ontbreekt. Er werd nagelaten de "verborgen armen" uit te sluiten van de referentiegroep. De bepaling van het verbruik door middel van inhoudingen is niet begrijpelijk; er was geen rekening gehouden met regionaal verschillende behoeften op het gebied van vervoer. Bovendien is een openingsclausule voor atypische behoeften vereist. De onderste 20% van eenpersoonshuishoudens vormde een ongeschikte referentiegroep voor het bepalen van een behoeftegericht normtarief voor kinderen en gezinnen.

Er wordt geen rekening gehouden met gezinsspecifieke en kindspecifieke behoeften. Het is twijfelachtig of de nieuwe regelgeving van §§ 24a en 74 SGB II gebaseerd zou zijn op een gedegen onderzoek. De extrapolatie van de inkomens- en consumptiesteekproef 1998 naar de huidige pensioenwaarde houdt geen rekening met de prijsontwikkeling en andere veranderingen. De eisers in de eerste procedure 1 BvL 1/09 en 1 BvL 3/09 maken ook bezwaar tegen de inkomens- en consumptiesteekproef, het gebruik ervan voor de beoordeling van uitkeringen en tegen het verloop van het wetgevingsproces.

115

3. De Staatskanselarij van Nedersaksen, het ministerie van Arbeid, Volksgezondheid en Sociale Zaken van de deelstaat Noordrijn-Westfalen, de Bondsbond Diakonie, de Duitse Sociale Rechtbank en de Sociale Vereniging VdK sluiten zich aan bij het advies van de verwijzende rechters over de ongrondwettigheid van de sociale uitkering op grond van artikel 28, lid 1, zin 3 nr. 1 SGB II.
De voorstelling voor kinderen was niet op een begrijpelijke en logische manier vastgesteld. De afleiding van de standaarduitkering van een alleenstaande houdt geen rekening met de ontwikkelingsgerelateerde behoeften van kinderen en jongeren, vooral omdat afdeling 10 van de inkomens- en consumptie-enquête (onderwijs) en de behoeften van kinderen aan lunchmaaltijden in alle- dagscholen en kinderdagverblijven werden niet geregistreerd.
Voor speciale behoeften moet een openingsclausule worden ingevoerd die overeenkomt met § 28 lid 1 zin 2 SGB XII. Met betrekking tot het gebrek aan differentiatie binnen de groep kinderen tot 14 jaar, wijst het Duitse Sociale Hofcongres erop
Leeftijd wijst erop dat de wetgever voor andere behoeftegerelateerde uitkeringen (alimentatierecht, onderhoudsvoorschot en zorgtoeslag volgens het achtste boek van het sociaal recht) er altijd van uitgaat dat kinderen en jongeren verschillende behoeften hebben, afhankelijk van hun leeftijd en differentieert in drie leeftijdsgroepen . Het Diakonie Bundesverband stelt dat er geen onderscheid is tussen de sociale uitkering en de verschillende diensten van de deelstaten en de lokale autoriteiten voor school en vrije tijd. Indien de federale wetgever in het kader van zijn concurrerende wetgevende bevoegdheid slechts een deel van de behoefte had willen dekken en de rest aan de deelstaten en gemeenten had willen overlaten, zou in het tweede boek van de sociale code.

116

4. De Duitse Caritasvereniging onthoudt zich van een grondwettelijke beoordeling, maar sluit zich aan bij de kritiek op de procedure voor de beoordeling van de standaarduitkering. Bovenal klaagt hij dat de referentiegroep niet is aangepast voor mensen die voor armoede verborgen zijn en dat door de aanpassing van het normtarief aan de pensioenontwikkeling onvoldoende rekening wordt gehouden met prijsstijgingen. In afdeling 07 (vervoer) van de inkomens- en consumptiesteekproef heeft de wetgever de fout gemaakt om de uitgaven voor motorrijtuigen buiten beschouwing te laten, hoewel een passend motorrijtuig deel uitmaakt van het beschermd vermogen in Boek 2 van het Sociaal Wetboek en veel huishoudens gebruiken een motorvoertuig naast het openbaar vervoer, met als gevolg dat hun bestedingen aan het plaatselijk openbaar vervoer lager waren. Eigen berekeningen van de Duitse Caritas Vereniging zonder dergelijke tekortkomingen zouden erop wijzen dat de sociale uitkering voor kinderen te laag is; in het najaar van 2008 had dat bijvoorbeeld 265 euro moeten zijn voor kinderen van 6 tot 13 jaar in plaats van 211 euro.

117

5. De Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn wijst erop dat de beoordeling van een bijstandsuitkering om in het levensonderhoud te voorzien zo nauw verbonden is met politieke opvattingen en waarderingen dat de grondwet zelf nauwelijks een specifieke beoordelingsnorm kan bieden. Hij is van mening dat de inkomens- en consumptiesteekproef een geschikte basis is om de minimale verzorgingsstaatuitkeringen te beoordelen. Het statistische model van de Standaard Tariefverordening 2005 grijpt terug op het consumptiegedrag van de laagste inkomensgroep zonder bijstandsgerechtigden. Door hulpontvangers uit te sluiten van deze groep is er een goede basis voor de beoordeling van het normtarief. Bij de verdere ontwikkeling van het statistische model moet ervoor worden gezorgd dat de behoeften niet worden onderschat en dat er een geschikte actualiseringsfactor wordt gevonden.

VI.

118

Tijdens de hoorzitting op 20 oktober 2009 heeft de federale regering haar presentatie uitgebreid. Het Federale Grondwettelijk Hof hoorde ook de eisers in de eerste procedure, de Senaat van de Vrije Hanzestad Bremen, de Duitse Caritas-vereniging, de Duitse Federatie van Vakbonden, de Federale Diakonievereniging, de Duitse Sociale Rechtbank, de Duitse Vereniging voor Openbare en particulier welzijn en het Federaal Bureau voor de Statistiek.

B.

119

De sjablonen zijn acceptabel.

I

120

1. a) In de eerste procedure van de Hessische Sociale Rechtbank, in de zin van artikel 100, lid 1, zin 1 GG, is de geldigheid van 20, lid 2, eerste halve zin en (3) zin 1 van toepassing

evenals op 28 lid 1 zin 3 nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie, elk in samenhang met 20 lid 1 SGB II oude versie, omdat de beslissing van de verwijzende rechter afhangt van deze bepalingen en hun grondwettigheid.

121

aa) 20 lid 3 zin 1 en 28 lid 1 zin 3 nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie bepalen de hoogte van de standaarduitkering in de betreffende periode. Het verzoek van de eisers in de initiële procedure tot toekenning van een hogere standaarduitkering kan niet worden ingewilligd indien de bepalingen verenigbaar zijn met de grondwet. Het feit dat het Federale Grondwettelijk Hof de voortzetting van de toepassing van de vorige wet kan gelasten in geval van een onverenigbaarheidsverklaring, is niet in strijd met de relevantie van de beslissing (vgl. BVerfGE 117, 1 <28> met verdere verwijzingen).

122

bb) De grondwettelijkheid van § 20 lid 2 1e halve zin SGB II oude versie is ook relevant voor de beslissing, omdat de standaarduitkering van 345 euro in de oude deelstaten de basis vormt van de standaarduitkering die aan de eisers in de eerste procedure. Indien het bedrag van 345 euro niet aan de grondwettelijke vereisten voldoet, zijn de wettelijke uitkeringen die van toepassing zijn op de eisers in de initiële procedure ook onverenigbaar met de grondwet, aangezien ze in procenten worden afgeleid van deze standaarduitkering.

123

cc) De regeling over de hoogte van de standaarduitkering omvat ook § 20 lid 1 SGB II oude versie, omdat daarin de behoefte wordt gedefinieerd die erdoor moet worden gedekt. De hoogte van het controlevoordeel is mede afhankelijk van deze behoeftebepaling. Het is tevens de basis om te onderzoeken of de bedragen van artikel 20 lid 2 1e halve zin en lid 3 zin 1 SGB II oude versie en artikel 28 lid 1 zin 3 nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie voldoende dekken zijn.

124

b) aa) Het hoofdgeding gaat daarentegen niet in op de geldigheid van de standaarduitkering van 331 euro die toen gold in de nieuwe deelstaten (§ 20 lid 2 2e halve zin SGB II oude versie) en die voor kinderen vanaf het begin van het 15e levensjaar (§ 28 lid 1 zin 3 nr. 1 2.
Alt. SGB II oude versie) en voor overige inzetbare familieleden tot 80% van de standaarduitkering (§ 20 lid 3 zin 2 SGB II oude versie). Uit de stelling van de Hessische Sociale Rechtbank volgt dat deze regelingen niet het onderwerp van de normcontrole mogen zijn. In dit verband wordt uitsluitend verwezen naar artikel 20, lid 2, 1e halve zin en (3) zin 1 SGB II oude versie en artikel 28, lid 1, zin 3 nr. 1 1e alternatief, SGB II oude versie, elk in samenhang met artikel 20 (2) 1 SGB II oude versie

125

bb) De prejudiciële vraag moet ook zo worden beperkt dat alleen het bedrag van de standaarduitkering, de berekeningsmethode en de opzet ervan als een vast bedrag grondwettelijk hoeven te worden onderzocht. Aan de andere kant kan niet worden opgehelderd of artikel 3, lid 1, van de grondwet is geschonden, omdat ontvangers van sociale bijstand beter af zijn op grond van artikel 28, lid 1, tweede zin, tweede alternatief van boek XII van het sociaal wetboek dan ontvangers van uitkeringen op grond van Boek Twee van de Sociale Code. in de

Procedures op grond van artikel 100.1 van de basiswet kunnen alleen worden voorgelegd aan juridische vragen die van juridisch belang zijn in het hoofdgeding (vgl. BVerfGE 117, 272 <291>). Als de ongrondwettigheid van een bepaling wordt gerechtvaardigd door een schending van artikel 3.1 van de basiswet, is het alleen relevant voor de beslissing als het precies de eiser in de eerste procedure is die wordt getroffen door de vermeende discriminatie (vgl. BVerfGE 66, 100 <105 en volgende>; 67, 239 <244>). Het is niet duidelijk noch betoogd dat verzoekers in het hoofdgeding hogere uitkeringen zouden hebben ontvangen indien zij recht hadden gehad op een verblijfsuitkering op grond van het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek.

126

2. De Hessische Sociale Rechtbank heeft volgens 80, lid 2, zin 1 BVerfGG voldoende toegelicht in hoeverre zijn beslissing afhangt van de geldigheid van de genoemde bepalingen en met welke dwingende rechtsnorm deze onverenigbaar zijn. Door beoordeling van jurisprudentie en literatuur heeft zij aangegeven dat in de eerste procedure geen hogere uitkeringen op grond van de artikelen 21, 23, 24 SGB II en artikel 73 SGB XII mogelijk zijn en dat het dus uitsluitend gaat om de grondwettigheid van de standaarduitkering. Bovendien heeft zij haar overtuiging dat de ingediende normen ongrondwettelijk zijn (vgl. BVerfGE 78, 165 <171 f.>>) uiteengezet door in detail te onderzoeken hoe ze tot stand zijn gekomen, de relevante jurisprudentie van het Federale Sociale Hof en het Federale Grondwettelijk Hof, en de literatuur hierover (vgl. over deze vereisten BVerfGE 86, 71 <77 f.>; 89, 329 <337>) en heeft zijn eigen mening tot in detail gemotiveerd. Ten slotte heeft het de mogelijkheid van een voorrangsinterpretatie conform de grondwet onderzocht (vgl. BVerfGE 85, 329 <333>; 88, 187 <194>) en terecht ontkend.

II.

127

De stukken van de Federale Sociale Rechtbank voldoen aan de vereisten van artikel 100, lid 1, zin 1 GG en 80, lid 2, zin 1 BVerfGG, waarbij de gestelde vragen ook moeten worden beperkt in overeenstemming met de bovenstaande verklaringen.

128

De grondwettelijkheid van Section 28 Paragraaf 1 Zin 3 Nr. 1 1e Alternatief SGB II oude versie over sociale uitkeringen voor kinderen tot 14 jaar, waartoe de bezwaarschriften beperkt zijn, is beslissend in de procedures van de Federale Sociale Rechtbank.

129

Dit is niet in strijd met het feit dat individuele elementen van het ouderlijk inkomen waarmee rekening moet worden gehouden en de kosten voor huisvesting en verwarming voor de berekening van de socialezekerheidsuitkering van eiseres, nog niet zijn opgehelderd en de Federale Sociale Rechtbank daarom in ieder geval de juridische geschil terug naar het Hof van Beroep voor nadere toelichting op de feiten en voor de eindbeslissing. Voor de beoordeling van de relevantie van de beslissing is in beginsel de strekking van de beslissing in het desbetreffende geval bepalend (vgl. BVerfGE 16, 286 <293>; 18, 257 <263>; 24, 119 <133 f.>; 104, 74 <82>) en een inzending alleen toegestaan als alles vereist is

bewijs is verzameld (vgl. BVerfGE 11, 330 <334 f.>; 50, 108 <113>).
In uitzonderlijke gevallen kan een vordering ook ontvankelijk zijn als, hoewel niet alle voor de beslissing essentiële feiten zijn vastgesteld, deze toch niet kan worden vermeden, ongeacht de uitkomst van de bewijsverkrijging, d.w.z. de vraag naar de grondwettigheid van een norm voor de beslissing in ieder geval relevant is (vgl.
BVerfGE 47, 146 <167>).

130

Volgens deze principes hangt de beslissing van de Federale Sociale Rechtbank af van de geldigheid van Section 28 Paragraaf 1 Zin 3 Nr. 1 1e Alternatief SGB II oude versie, omdat het daar vastgestelde bedrag altijd de basis vormt van de uiteindelijk goed te keuren uitkeringen. Ondanks het inkomen in de hulpbehoevende, waarmee rekening moet worden gehouden om de prestaties te verminderen, vormt de wettelijke hoogte van de standaarduitkering een gegeven operand aan de behoeftenkant.
Als het verandert, betekent dit noodzakelijkerwijs dat de uitkeringsrechten van al hun leden moeten worden herberekend in uitkeringsgemeenschappen vanwege de veranderende behoeften van de individuele leden en de regeling van § 9 lid 2 lid 3 SGB II. Volgens het standpunt van het Federaal Sociaal Hof is in de beroepsprocedure al duidelijk dat een verwijzing naar het Federaal Grondwettelijk Hof niet kan worden vermeden, ongeacht de latere vaststellingen over het inkomen van de ouders en de kosten voor huisvesting en verwarming.

131

2. De redenering van de Federale Sociale Rechtbank voldoet aan de vereisten van Section 80, lid 2, zin 1 BVerfGG, omdat zij, evenals de Hessische Sociale Rechtbank, de relevantie van de gestelde vraag voor de beslissing heeft toegelicht en haar overtuiging heeft onderbouwd dat de overgelegde bepaling ongrondwettig.

C

132

§ 20 lid 2 1e lid, lid 3 zin 1 SGB II oude versie en § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie, elk in verband met § 20 lid 1 SGB II oude versie onverenigbaar met het grondrecht op een behoorlijk bestaansniveau garanderen uit artikel 1 lid 1 GG in verband met het verzorgingsstaatbeginsel van artikel 20 lid 1 GG.

I

133

1. Het grondrecht op de garantie van een bestaansniveau dat de menselijke waardigheid waardig is, vloeit voort uit artikel 1.1 van de basiswet in samenhang met artikel 20.1 van de basiswet (vgl. BVerfGE 40, 121 <133>; 45, 187 < 228>; 82, 60 <85>; 113, 88 <108 v.>; arrest van 30 juni 2009 - 2 BvE 2/08 et al -, juris, rov. 259). Artikel 1 lid 1 GG bevestigt deze claim. Het verzorgingsstaatvereiste van artikel 20 lid 1 GG geeft de wetgever op zijn beurt de taak om voor iedereen een behoorlijk bestaansminimum te verzekeren, waarbij de wetgever speelruimte heeft in de onvermijdelijke waarderingen die gepaard gaan met het bepalen van de hoogte van het bestaansminimum (zie BVerfGE 35, 202 <236>;

45, 376 <387>; 100, 271 <284>). Dit grondrecht uit artikel 1 (1) GG heeft een zelfstandige betekenis als garantierecht in verband met artikel 20 (1) GG naast de absolute aanspraak uit artikel 1 (1) GG op eerbiediging van de waardigheid van elk individu. In principe is het niet beschikbaar en moet het worden ingewisseld, maar het moet worden gespecificeerd en voortdurend worden bijgewerkt door de wetgever, die de te leveren diensten moet afstemmen op het respectieve ontwikkelingsniveau van de gemeenschap en de bestaande levensomstandigheden. Daarbij heeft hij recht op creatieve speelruimte.

134

a) Artikel 1, lid 1, GG verklaart de menselijke waardigheid onschendbaar en verplicht alle staatsmacht deze te respecteren en te beschermen (vgl. BVerfGE 1, 97 <104>; 115, 118 <152>). Als grondrecht is de norm niet alleen een recht om zich te verdedigen tegen staatsinterventie. De staat moet ook de menselijke waardigheid positief beschermen (vgl. BVerfGE 107, 275 <284>; 109, 279 <310>). Als een persoon de materiële middelen mist die nodig zijn om een menswaardig bestaan te verzekeren, omdat hij die niet kan verkrijgen uit zijn werk, uit zijn eigen vermogen of uit giften van derden, dan is de staat in het kader van zijn mandaat om de menselijke waardigheid te beschermen en bij het vervullen van zijn sociale staat ontwerp mandaat verplicht om ervoor te zorgen dat de materiële vereisten hiervoor beschikbaar zijn voor de persoon die hulp nodig heeft. Deze objectieve verplichting op grond van artikel 1 lid 1 GG komt overeen met een aanspraak op voordelen van de drager van grondrechten, aangezien het grondrecht de waardigheid van elk individueel mens beschermt (vgl.
BVerfGE 87, 209 <228>) en dat het in dergelijke noodsituaties alleen kan worden beveiligd door materiële ondersteuning.

135

b) Het directe grondwettelijke recht op het garanderen van een behoorlijk bestaansminimum strekt zich alleen uit tot die middelen die absoluut noodzakelijk zijn voor het behoud van een menswaardig bestaan. Het garandeert het volledige bestaansminimum door middel van een uniforme grondrechtengarantie, die zowel het fysieke bestaan van mensen dekt, d.w.z. voedsel, kleding, huishoudelijke artikelen, huisvesting, verwarming, hygiëne en gezondheid (vgl. BVerfGE 120, 125 <155 f.> >), evenals het waarborgen van de mogelijkheid om interpersoonlijke relaties te onderhouden en minimaal deel te nemen aan het sociale, culturele en politieke leven, omdat de mens als persoon noodzakelijkerwijs bestaat in sociale relaties (vgl. BVerfGE 80, 367 <374 >; 109, 279 <319>; ook BVerwGE 87, 212 <214>).

136

c) De garantie van een behoorlijk bestaansminimum moet worden gewaarborgd door een wettelijke aanspraak. Dit wordt al direct vereist door de beschermende inhoud van artikel 1, lid 1, GG. Een hulpbehoevende mag niet worden doorverwezen naar vrijwilligersdiensten van de staat of derden, waarvan de verstrekking niet wordt gegarandeerd door een subjectief recht van de hulpbehoevende. De grondwettelijke garantie van een bestaansniveau dat de menselijke waardigheid waardig is, moet worden geboden door een parlementaire wet die een concrete aanspraak op uitkeringen van de burger op de verantwoordelijke dienstverlener bevat. Dit wordt ook ondersteund door andere grondwettelijke beginselen. De plicht van de wetgever vloeit voort uit de beginselen van de rechtsstaat en democratie

om de regelgeving relevant te maken voor de realisatie van grondrechten zelf (vgl. BVerfGE 108, 282 <311> met verdere verwijzingen). Dit geldt in het bijzonder wanneer en voor zover het gaat om de bescherming van de menselijke waardigheid en het menselijk bestaan (vgl. BVerfGE 33, 303 <337>; 40, 237 <249>). Bovendien kan de grondwettelijke handelingsruimte van het Parlement alleen worden ontwikkeld en gespecificeerd in het kader van een wet (vgl. BVerfGE 59, 231 <263>). Ten slotte gaat de rechtvaardiging van het recht op uitkeringen ook gepaard met aanzienlijke financiële gevolgen voor de overheidsbegrotingen. Dergelijke beslissingen zijn echter voorbehouden aan de wetgever.
De Begrotingswet is hiervoor niet voldoende omdat de burger er geen directe aanspraken aan kan ontlenen (vgl. BVerfGE 38, 121 <126>).

137

Het wettelijk recht op uitkeringen moet zo zijn ingericht dat het altijd de volledige existentiële behoefte dekt van elke individuele grondrechtenhouder (vgl. BVerfGE 87, 153 <172>; 91, 93 <112>; 99, 246 <261 >; 120, 125 <155 en 166>). Als de wetgever zijn grondwettelijke verplichting om het bestaansminimum vast te stellen niet adequaat nakomt, is het gewone recht ongrondwettelijk voor zover het gebrekkig is vormgegeven.

138

d) Het recht op uitkeringen op grond van artikel 1.1 van de basiswet is fundamenteel vastgelegd in de grondwet (vgl. BVerfGE 107, 275 <284>). De reikwijdte van dit recht kan echter niet rechtstreeks uit de grondwet worden afgeleid met betrekking tot de soorten behoeften en de daarvoor benodigde middelen (vgl. BVerfGE 91, 93 <111 f.>). Het hangt af van de maatschappelijke visie op wat nodig is voor een menswaardig bestaan, de concrete levenssituatie van de hulpbehoevende en de daarbij behorende economische en technische omstandigheden en wordt dan specifiek door de wetgever bepaald (vgl.
BVerfGE 115, 118 <153>). Het verzorgingsstaatvereiste van artikel 20 lid 1 GG vereist dat de wetgever de maatschappelijke realiteit tijdig en realistisch vastlegt met betrekking tot het waarborgen van een behoorlijk bestaansminimum, dat zich bijvoorbeeld in een technologische informatiemaatschappij anders presenteert dan in de Verleden. De parlementaire wetgever is verantwoordelijk voor de nodige beoordelingen. Het is zijn verantwoordelijkheid om de aanspraak op een uitkering te specificeren in termen van feiten en juridische consequenties. Of hij het bestaansminimum via geld, goederen of diensten veiligstelt, is in principe aan hem. Ook heeft hij speelruimte bij het bepalen van de omvang van de uitkeringen om het bestaansminimum veilig te stellen. Dit omvat zowel de beoordeling van de feitelijke omstandigheden als de evaluatie van de noodzakelijke behoeften en is ook van verschillende breedte: het is enger voor zover de wetgever specificeert wat nodig is om het fysieke bestaan van een persoon veilig te stellen, en breder waar het gaat om de type en omvang van de mogelijkheid om deel te nemen aan het sociale leven.

139

e) Om de vordering te staven, moet de wetgever bijgevolg alle voor het bestaan noodzakelijke kosten in een transparante en passende procedure afmeten aan de werkelijke behoeften, d.w.z. realistisch (vgl. BVerfGE 66, 214 <223>; 68, 143 <153>; 82, 60 <88>; 99, 246 <260>; 112, 268 <280>; 120, 125 <155>). Hiervoor moet hij eerst bepalen welke soorten eisen en welke kosten daarvoor gemaakt moeten worden en

om op basis hiervan de hoogte van de totale behoefte te bepalen. De grondwet schrijft hiervoor geen specifieke methode voor (hetzelfde geldt voor de grondrechten ter bescherming, vgl. BVerfGE 46, 160 <164>; 96, 56 <64>; 115, 118 <160>); In plaats daarvan mag hij ze zelf selecteren in het kader van geschiktheid en geschiktheid. Afwijkingen van de gekozen methode vereisen echter een feitelijke rechtvaardiging.

140

f) Het op deze manier gevonden resultaat moet ook voortdurend worden gecontroleerd en verder ontwikkeld, omdat de basisbehoeften van een persoon pas kunnen worden bevredigd op het moment dat ze bestaan (vgl. BVerfGK 5, 237 <241>). De wetgever moet daarom voorzorgsmaatregelen nemen om snel te reageren op veranderingen in de economische omgeving, zoals prijsverhogingen of verhogingen van verbruiksbelastingen, om ervoor te zorgen dat te allen tijde aan de huidige vereisten wordt voldaan, vooral als, zoals in artikel 20, lid 2, SGB II stelt een vast bedrag vast.

141

2. a) De speelruimte van de wetgever om de berekening van het bestaansminimum vorm te geven, stemt overeen met een terughoudende controle van de gewone wettelijke regeling door het Federaal Grondwettelijk Hof. Aangezien de Grondwet zelf geen exacte nummering van het recht toestaat, is de inhoudelijke controle - op basis van het resultaat - beperkt tot de vraag of de uitkeringen kennelijk onvoldoende zijn (vgl. BVerfGE 82, 60 <91 f.>).

142

b) Binnen de materiële bandbreedte die door deze bewijscontrole wordt achtergelaten, kan het basisrecht om een behoorlijk bestaansminimum te garanderen geen kwantificeerbare specificaties opleveren. Het vereist echter een toetsing van de basis en de methode van prestatiebeoordeling om te bepalen of ze voldoen aan het doel van het grondrecht. De bescherming van grondrechten strekt zich ook uit tot de procedure voor het bepalen van het bestaansminimum, omdat de resultaten slechts in beperkte mate kunnen worden gecontroleerd op basis van dit grondrecht. Om een traceerbaarheid van de omvang van de wettelijke bijstand te waarborgen die past bij het belang van het grondrecht en de rechterlijke controle daarvan, moet de vaststelling van de uitkeringen te rechtvaardigen zijn op basis van betrouwbare cijfers en sluitende berekeningsmethoden.

143

c) Het Bundesverfassungsgericht onderzoekt daarom of de wetgever het doel om een menswaardig bestaan te verzekeren, heeft begrepen en gedefinieerd op een wijze die recht doet aan artikel 1, lid 1, juncto artikel 20, lid 1, van de grondwet, al dan niet binnen de handelingsruimte heeft gekozen voor een rekenmethode die in principe geschikt is om het bestaansminimum te meten, of hij de noodzakelijke feiten in wezen volledig en correct heeft vastgesteld en tenslotte of hij in alle rekenstappen met een begrijpelijke set van cijfers binnen deze gekozen methode en haar structurele principes binnen het kader van wat redelijk is.

144

d) Om deze grondwettelijke rechterlijke controle mogelijk te maken, is de wetgever verplicht de methoden en rekenstappen die worden gebruikt om het bestaansminimum in het wetgevingsproces vast te stellen op begrijpelijke wijze openbaar te maken. Voldoet hij daaraan niet voldoende, dan is de vaststelling van het bestaansminimum door deze tekortkomingen niet meer in overeenstemming met artikel 1.1 van de Grondwet juncto artikel 20.1 van de Grondwet.

145

3. Andere grondrechten, zoals artikel 3.1 van de grondwet of artikel 6.1 van de grondwet, kunnen geen nadere normen stellen voor de beoordeling van het bestaansminimum in het sociaal recht. Wat constitutioneel bepalend is, is dat het bestaansminimum volgens artikel 1.1 van de grondwet in samenhang met artikel 20.1 van de grondwet voldoende is vastgelegd voor elke individuele hulpbehoevende; er is geen noodzaak om hier een beroep te doen op andere grondrechten.

II.

146

Volgens deze principes voldoen de gepresenteerde voorschriften aan de vereisten van artikel 1 para. 1 GG in verband met artikel 20 lid 1 GG. De wetgever heeft inderdaad het doel om een behoorlijk bestaansminimum te verzekeren door middel van de standaarduitkering om het levensonderhoud veilig te stellen volgens het tweede boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid (1.) correct gedefinieerd. Er kan niet worden vastgesteld dat het totale bedrag gespecificeerd in § 20 para. 2 1e halve zin en lid 3 zin 1 SGB II oude versie evenals in § 28 lid 1 zin 3 nr. De wetgever heeft ook een geschikte berekeningsmethode gevonden voor het meten van het bestaansminimum voor de basiscontrole-uitkering conform artikel 20, tweede lid, eerste halve zin van de oude versie van het Tweede Boek van het Wetboek van sociaal recht (3.). Bij het meten van het standaardvoordeel van 345 euro liet hij dit echter in verschillende opzichten achterwege zonder het te vervangen door andere herkenbare of haalbare criteria (4.). Dit leidt ook tot de ongrondwettigheid van de afgeleide uitkeringen volgens § 20 lid 3 zin 1 SGB II oude versie (5.) en volgens § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie; deze laatste lijdt ook aan een volledig gebrek aan onderzoeken met betrekking tot kindspecifieke behoeften (6).

147

1. Met de uitkeringen voor levensonderhoud als onderdeel van de basiszekerheid voor werkzoekenden geregeld in Boek Twee van het Sociaal Wetboek, heeft de wetgever een subsidiair stelsel van sociale zekerheid in overeenstemming met de materiële vereisten van artikel 1.1 van de Basiswet in samenhang met artikel 20.1 van de basiswet van het bestaansminimum, dat volgens zijn doelstelling rekening moet houden met alle behoeften die moeten worden gedekt om een menswaardig bestaan te garanderen.

148

a) Volgens de definitie in 20 (1) Zin 1 SGB II oude versie en Section 20 (1) SGB II nieuwe versie, dient de standaarduitkering om levensonderhoud te verzekeren zowel om de fysieke kant van het bestaansminimum te verzekeren als de sociale kant ervan te dekken, omdat de standaarduitkering ook in redelijke mate de relaties met de omgeving en deelname aan het culturele leven omvat. anderen uit de

Met de behoeftesituaties die onder de grondwettelijke garantie van het bestaansminimum vallen, wordt in Boek Twee van het Sociaal Wetboek rekening gehouden via aanvullende rechten en uitkeringen naast de standaarduitkering. Bescherming tegen de risico's van ziekte en zorgbehoefte wordt geboden door ontvangers van een werkloosheidsuitkering II en socialezekerheidsuitkeringen op te nemen in de wettelijke ziektekosten- en langdurige zorgverzekering conform 5, lid 1, nr. 2a en 10 SGB V , 20 (1) zin 2 nr. 2a en § 25 SGB XI en uitkeringen voor vrijwillige of particuliere ziektekosten- en verplegingsverzekeringen volgens § 26 SGB II.
Bijzondere aanvullende eisen worden gedeeltelijk gedekt volgens § 21 SGB II. Artikel 22, paragraaf 1 van het Tweede Boek van het Wetboek van sociaal recht zorgt ervoor dat redelijke kosten voor huisvesting en verwarming worden overgenomen in overeenstemming met de individuele behoeften.

149

b) § 20 paragraaf 1 zin 1 SGB II oude versie, naar § 28 paragraaf 1 zin 3 nummer 1 SGB II oude versie met de verwijzing in § 28 paragraaf 1 zin 2 SGB II oude versie naar § 19 zin 1 nummer 1 SGB II oude versie (“uitkeringen om levensonderhoud te verzekeren”) verwijst, omvat in principe ook alle existentiële behoeften van kinderen. Het ontbreken van een regeling die overeenkomt met § 27, lid 2 SGB XII, volgens welke het noodzakelijke levensonderhoud voor kinderen en jongeren ook de speciale behoeften omvat, met name de behoeften die voortvloeien uit hun ontwikkeling en opgroeien, betekent niet dat kinderen met specifieke existentiële behoeften wordt in het Tweede Boek van de Sociale Wet geen rekening gehouden. In plaats daarvan kunnen kindspecifieke behoeften in het algemeen ook worden ondergebracht in de lijst in § 20 lid 1 zin 1 SGB II oude versie, in het bijzonder onder het gedeeltelijke aspect van "behoeften van het dagelijks leven".

150

c) Er is geen grondwettelijk bezwaar tegen het feit dat het Tweede Boek van het Wetboek van Sociaal Recht is overgegaan op het dekken van eenmalige behoeften die zich slechts met onregelmatige tussenpozen voordoen, zoals de aankoop van winterkleding, door verhoging van de maandelijkse standaarduitkeringen in de verwachting dat de hulpbehoevende dit verhoogde aandeel behoudt voor onregelmatig voorkomende behoeften. Met § 23 lid 1 SGB II heeft de wetgever getracht een ongrondwettelijke onderfinanciering van eenmalige behoeften te voorkomen. Volgens dit kunnen hulpbehoevenden een lening krijgen als een onverwachte en onvermijdelijke eenmalige behoefte niet kan worden gedekt door de gespaarde middelen. De lening wordt de komende maanden afgelost doordat de basisverzekeringsmaatschappij 10% van de standaarduitkering inhoudt. Gezien het spaarconcept van de wetgever is deze tijdelijke maandelijkse verlaging van de standaarduitkering echter niet principieel bezwaarlijk.

151

2. De in de eerste procedure geldende standaarduitkeringen van circa 345, 311 en 207 euro kunnen niet als kennelijk ontoereikend worden aangemerkt om een behoorlijk bestaansminimum te waarborgen.

152

a) Voor het bedrag van de standaarduitkering van 345 euro volgens § 20 lid 2 1e clausule SGB II oude versie, kan een duidelijke onderbieding niet worden vastgesteld omdat de standaarduitkering

Het borgen van de fysieke kant van het bestaansminimum is in ieder geval voldoende en de wetgever heeft meer ruimte om de sociale kant van het bestaansminimum vorm te geven. Zo komt een onderzoek van de Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn tot de conclusie dat de bedragen in 2, lid 2, van de verordening inzake standaardtarieven voor "voedsel, dranken, tabaksproducten" en voor "accommodatiediensten, restaurantbezoeken" " kan het dieet van een alleenstaande met hele voedingsmiddelen dekken (vgl. zijn aanbevelingen voor de toekenning van gezondheidsvoedingstoelagen in de sociale bijstand, 3e editie, sub III 2 <per 1 oktober 2008>) De uitsluiting van een duidelijk tekort vindt een zekere bevestiging in het feit dat het bedrag van de standaarduitkering van 345 euro gebaseerd is op de standaardtarieven van de Federale Sociale Welzijnswet, die decennialang door de administratieve rechtbanken onbetwist zijn gebleven. De verhoging van de maandelijkse uitkeringen ter dekking van eenmalige behoeften is gebaseerd op de werkelijke omstandigheden die zich hadden ontwikkeld onder de geldigheid van de Federale Sociale Welzijnswet.

Volgens het vierde verslag van het bestaansminimum van de federale regering van 30 november 2001 moest gemiddeld 16% van hun normale tarief worden toegepast voor eenmalige toeslagen voor alleenstaanden (vgl. Bundestag-drukwerk 14/7765, p. 2) ; tegen de maximale hoogte van het destijds gangbare tarief kwam dit uit op een afgerond bedrag van 48 euro. Deze aanpak en het aldus bepaalde resultaat kan niet als kennelijk onjuist worden beoordeeld.

153

Het feit dat de wetgever op andere rechtsgebieden andere bedragen heeft vastgesteld, bijvoorbeeld de inkomensgrenzen in de rechtsbijstand of de beslagvrijstellingsgrenzen, doet geen ernstige twijfel rijzen of het bedrag van 345 euro aan de behoeften voldoet. . Op andere terreinen kan de wetgever volgens de desbetreffende ratio legis verschillende afwegingen maken en daarbij ook verder gaan dan wat hij grondwettelijk verplicht is ter beschikking te stellen aan degenen die niet met eigen middelen kunnen leven. Uit andere rechtsgebieden kunnen dan ook geen conclusies worden getrokken over de hoogte van de uitkeringen die nodig zijn om een behoorlijk bestaansminimum te waarborgen.

154

b) Dit geldt ook voor het bedrag van 311 euro dat voortvloeit uit artikel 20 lid 3 zin 1 SGB II oude versie voor volwassen partners in een bijstandsgemeenschap. De wetgever mocht er vanuit gaan dat door gezamenlijk beheer kosten bespaard worden en dat twee samenwonende partners dus een minimale financiële behoefte hebben die kleiner is dan het dubbele van die van een alleenstaande huisbewoner (vgl. BVerfGK 8, 338 <342>).
Aangezien door het samenwonen kan worden aangenomen dat beide partners “uit dezelfde pot” werken, is het niet verwerpelijk dat de wetgever aan beide partners dezelfde eis stelt. In ieder geval houdt een gelijke verdeling van de verminderde gemeenschappelijke behoeften rekening met artikel 3, lid 2, van de basiswet, in tegenstelling tot het beginsel van het gezinshoofd dat vroeger werd toegepast in het socialebijstandsrecht.

155

c) Ook kan niet worden vastgesteld dat voor kinderen tot 14
Het bedrag van 207 euro dat uniform voor het hele levensjaar geldt om te zorgen voor een behoorlijk bestaansminimum is uiteraard onvoldoende.

156

aa) Het niveau van de uitkeringen voor kinderen tussen 7 en 14 jaar, en dus ook voor de meeste minderjarige eisers in de eerste procedure, is echter gedaald in vergelijking met de juridische situatie op grond van de Federale Sociale Welzijnswet.
Volgens sectie 2, lid 3, van de standaardtariefverordening van 1990 bedroeg het standaardtarief voor kinderen van deze leeftijd 65% van het standaardtarief voor het hoofd van het huishouden. Dit resulteerde op 1 juli 2003 in een normtarief voor deze leeftijdsgroep van circa 193 euro. Volgens de statistische onderzoeken van het vierde verslag van het bestaansminimum van de federale regering, waarop het ontwerp van het tweede boek van de socialezekerheidswet was gebaseerd, bedroeg de eenmalige behoefte aan kinderen 20% van het respectieve standaardtarief (dwz vanaf 1 juli 2003 afgerond op 39 euro per maand) (zie BTDrucks 14 /7765, p. 2). Een verhoging van de standaardtarieven met de eenmalige eis die nu door maandelijkse reserves moet worden gedekt, had dus moeten leiden tot een standaarduitkering van circa 232 euro.

157

Hieruit kan echter nog niet worden geconcludeerd dat het bedrag van 207 euro voor kinderen in de genoemde leeftijdsgroep de behoeften niet dekt. Op basis van de onderzoeken van de Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn is het niet duidelijk dat het bedrag van 207 euro niet voldoende is om het fysieke bestaansminimum, met name de voedingsbehoeften, van kinderen tussen 7 en 14 jaar te dekken . Gezien de ruime wettelijke speelruimte met betrekking tot de mate waarin uitkeringen ter waarborging van het bestaansminimum deelname aan het maatschappelijk leven mogelijk moeten maken, kan niet worden gesteld dat het totaalbedrag van 207 euro duidelijk lager is dan nodig is om het bestaansminimum te waarborgen.

158

bb) De forfaitaire kinderbijslag van 207 euro is niet evident onvoldoende omdat dit bedrag niet overeenkomt met de kinderbijslagvergoeding volgens artikel 32 (6) van de Wet op de inkomstenbelasting (EStG). De fiscale aftrek van dergelijke kosten definieert en houdt tegelijkertijd rekening met de onderhoudsverplichtingen van een belastingplichtige voor zijn kinderen; De toegang van de staat tot belastingen vindt zijn grondwettelijke richtlijnen in artikel 3, lid 1, en artikel 6, leden 1 en 2, van de grondwet. Het recht op het garanderen van een behoorlijk bestaansminimum is daarentegen gebaseerd op artikel 1 lid 1 GG in samenhang met het verzorgingsstaatbeginsel van artikel 20 lid 1 GG. Om die reden kunnen fiscaal in aanmerking te nemen lasten en behoefteafhankelijke uitkeringen in hoogte variëren. Wettelijke normen voor de inkomstenbelasting kunnen ook een promotioneel karakter hebben (vgl. bv. kinderbijslag § 31 zin 2 EStG) of extra uitgaven vastleggen die niet noodzakelijk zijn voor het bestaan.

159

3. Voor de vaststelling van de standaarduitkering volgens artikel 20 lid 2 1e halve zin SGB II oude versie, die de basis vormt voor de overige standaarduitkeringsbedragen, heeft de wetgever besloten tot een procedure

ondersteund, wat in principe geschikt is om op realistische wijze de voorzieningen te meten die nodig zijn om een behoorlijk bestaansminimum te waarborgen.

160

aa) Bij de vaststelling van de standaarduitkering volgens artikel 20 lid 2 1e halve zin SGB II oude versie wordt de procedure gevolgd die geldt voor de bepaling van het basisnormtarief op grond van de bijstandswet. Artikel 28 lid 3 SGB XII en artikel 2 Ordonnantie Standaardtarief 2005 vormen de basis voor de vaststelling van de standaarduitkering van 345 euro. Dit vloeit voort uit de verwijzing in artikel 20 lid 4 zin 2 SGB II naar artikel 28 lid 3 zin 5 SGB XII en wordt bevestigd in het wetgevingsproces. Het wetsontwerp verwees naar een evaluatie van de inkomens- en consumptiesteekproef 1998 en naar de later uitgevaardigde standaardtariefverordening (vgl. Bundestag-drukwerk 15/1516, p. 56). De federale overheid omschreef de procedure voor de beoordeling van het standaardtarief als referentiesysteem voor het bepalen van de standaarddienst (cf. BRdrucks 635/06, blz. 5). Het feit dat de details van de procedure niet in het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek zelf zijn geregeld, is niet grondwettelijk verwerpelijk. De wetgever heeft daarvoor zelf de essentiële beslissingen genomen door het bedrag van 345 euro vast te stellen in het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek.

161

bb) Het feit dat de standaarduitkering op grond van artikel 20 lid 2 1e halve zin SGB II oude versie feitelijk is gebaseerd op de procedure genoemd in artikel 2 Standaardtariefverordening 2005 voor de vaststelling van het basisnormtarief in het bijstandsrecht wordt niet genoemd in twijfel getrokken door het feit dat ongeveer een maand na de inwerkingtreding van de vierde wet voor moderne dienstverlening op de arbeidsmarkt een ontwerp van de ordonnantie 2005 met een gedetailleerde motivering voor het eerst naar de betrokken verenigingen werd gestuurd en pas in maart 2004 werd gepubliceerd in Bundesrat gedrukt papier 206/04. De timing zou de indruk kunnen wekken dat de wetgever het definitieve bedrag van 345 euro al had vastgesteld omdat dit al was voorzien in het ontwerp van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek en het voorontwerp van de Ordonnantie Standaardtarief tot een soortgelijke conclusie kwam. Daar gaat het echter niet om. Voor zover de door de wetgever vastgestelde tarieven grondwettelijk kunnen worden verantwoord op basis van betrouwbare cijfers en verantwoorde beoordelingen, zijn de daarbij behorende regelingen niet bezwaarlijk. Bovendien werd in het voorontwerp van de ordonnantie met standaardtarieven van het Bondsministerie van Volksgezondheid en Sociale Zekerheid van 21 juli 2003 gebruikgemaakt van de methode die was opgenomen in 2, lid 2, van de ordonnantie van de standaardtarieven van 2005. Volgens de federale regering zijn dit ontwerp en het ontwerp van wetsontwerp voor het tweede boek van het wetboek van sociale zekerheid van het federale ministerie van Economie en Arbeid besproken tijdens de hoorzitting in een interministeriële en intergroepswerkgroep; daar kwamen ze de relevante methode voor het bepalen van het basisnormtarief en de controledienst overeen. In dit geval is al sprake van een gemeenschappelijke procedure voor het bepalen van de standaarduitkering, omdat er bij de vaststelling van de Vierde Wet Moderne Dienstverlening op de Arbeidsmarkt overeenstemming was over de procedure voor het vaststellen van de standaarduitkering van 345 euro.

162

b) Het relevante statistische model volgens artikel 28 lid 3 SGB XII en artikel 2 Normtariefverordening 2005 is een grondwettelijk toelaatbare, want verantwoorde methode om het bestaansminimum voor een alleenstaande realistisch te bepalen.

163

aa) De wetgever heeft de basisregels voor het statistische model vastgelegd in § 28 lid 3 zin 2 en 3 SGB XII. In de verordening staat:

164

“Bij de berekening van het standaardtarief wordt rekening gehouden met de status en ontwikkeling van het netto-inkomen, het consumentengedrag en de kosten van levensonderhoud. De basis is de feitelijke, statistisch bepaalde consumptieve bestedingen van huishoudens in de lagere inkomensgroepen."

165

Bepalend voor het bepalen van het standaardtarief zijn de bepalende factoren van het bestaansminimum: de kosten die nodig zijn voor het levensonderhoud zijn inbegrepen in de kosten van levensonderhoud; de oriëntatie op consumentengedrag op statistische basis is bedoeld om fysieke en sociaal-culturele behoeften aan de uitgavenkant empirisch in beeld te brengen; de tegenprestatie van het netto-inkomen brengt de band met de werknemer tot stand. De concentratie van het onderzoek op de omstandigheden van de lagere inkomensgroepen is feitelijk passend, omdat in hogere inkomensgroepen in toenemende mate uitgaven worden gedaan die verder gaan dan de eerste levensbehoeften.

166

Het winkelmandmodel dat tot begin jaren negentig in de vroegere bijstandswet gold, hoeft om constitutionele redenen niet te worden verkozen boven de consumptiegebaseerde benadering van het statistisch model. De berekening van het bestaansminimum op basis van een pakket noodzakelijke goederen en diensten met daaropvolgende bepaling en evaluatie van de daarvoor te betalen prijzen is op dezelfde manier gerechtvaardigd als het gebruik van een statistische en consumptiemethode onder de veronderstelling dat het bestedingsgedrag van lagere inkomensgroepen van de bevolking laat ook zien welke uitgaven nodig zijn voor een behoorlijk bestaansminimum. De statistiek- en consumptiemethode heeft zelfs het voordeel boven de winkelwagenmethode dat deze niet het bestaansniveau bepaalt dat verder gaat dan het verzekeren van fysieke overleving op basis van individueel geselecteerde behoeften, maar in plaats daarvan de uitgaven meet die nodig zijn naast het fysieke levensonderhoud niveau om een minimum aan maatschappelijke participatie te garanderen op basis van het daadwerkelijke bestedingsgedrag.

167

bb) Het toepasselijke statistische model is gebaseerd op geschikte empirische gegevens. De inkomens- en consumptiesteekproef, waaruit het basisnormtarief wordt afgeleid volgens artikel 28 lid 3 lid 4 SGB XII en lid 2 lid 1 lid 1 normtariefverordening, biedt een realistische basis voor de vaststelling. De vrijwillige boekingen in de huishoudboekjes van de bevraagde referentiegroep, die de basis vormen van de steekproef van inkomsten en uitgaven, worden geverifieerd door tal van controlevragen. het inkomen en

In dit opzicht geeft de consumptiesteekproef het consumptiegedrag van de bevolking op statistisch betrouwbare wijze weer.

168

De selectie van de referentiegroep, aan de hand waarvan de uitgaven de basisregels worden afgemeten, is grondwettelijk onaanvechtbaar. Volgens 2, lid 3, van de Ordonnantie Standaardtarief moeten de consumptieve bestedingen van de onderste 20% van de huishoudens, gestratificeerd volgens hun netto-inkomen (onderste kwintiel), als basis worden gebruikt. Volgens de systematiek van de Ordonnantie Standaardtarief zijn eenpersoonshuishoudens bepalend. Dit vloeit niet rechtstreeks voort uit de bewoordingen van de bepaling, maar uit de definitie van het basisnormtarief als normtarief voor het hoofd van het huishouden of een alleenstaande in 3, lid 1, zin 2 en 3 van de verordening normtarief (zie BRDrucks 206/04, blz. 10; Spellbrink , in: Eicher/Spellbrink, SGB II, 2e druk 2008, § 20 par. 23). De beperking tot eenpersoonshuishoudens is geschikt voor het bepalen van de benodigde voorzieningen voor een alleenstaande. De wetgever zou er ook vanuit kunnen gaan dat de consumentenbestedingen van dit onderste kwintiel een geschikte databasis zouden opleveren. Het Federaal Grondwettelijk Hof hoeft niet te onderzoeken of de keuze voor een andere referentiegroep, bijvoorbeeld de tweede tiende of deciel, passender zou zijn geweest. De keuze voor het onderste kwintiel is gebaseerd op het feit dat de referentiegroep van mensen met een laag inkomen zo breed mogelijk moet zijn om statistisch betrouwbare gegevens te kunnen gebruiken. Bovendien vermijdt het uitsluiten van uitkeringstrekkers cirkelredeneringen die zouden ontstaan als het consumptiegedrag van uitkeringstrekkers zelf als basis zou worden genomen voor het vaststellen van behoeften.

169

Op grond van het resultaat van de mondelinge behandeling kon de wetgever er redelijkerwijs van uitgaan dat de referentiegroep die werd gebruikt als basis voor de evaluatie van de aselecte steekproef van inkomen en consumptie 1998 statistisch betrouwbaar was boven de bijstandsdrempel (vgl. over dit criterium reeds BVerwGE 102, 366 <369>). De Senaat deelt de zorgen van de Hessische Sociale Rechtbank niet. De opname in het onderste kwintiel van uitkeringsgerechtigden en mensen die niet alleen uit hun eigen inkomen maar ook door het ontbinden van bezittingen en donaties van derden (“verborgen armoede”) hun uitgaven doen, zou de database inderdaad vervalsen. Het Federaal Bureau voor de Statistiek heeft tijdens de hoorzitting echter verklaard dat die personen die gedurende de periode van drie maanden waarin zij in de huishoudboekjes waren ingeschreven, hoofdzakelijk van een bijstandsuitkering leefden, consequent werden uitgesloten. Wat het niet-gerapporteerde aantal 'verborgen arme' huishoudens betreft, kon ook de Caritasvereniging, die een eigen voorstel heeft ingediend om de standaarduitkering te meten door deze huishoudens uit te sluiten, geen concrete informatie verstrekken. Het is dan ook terecht dat de wetgever heeft afgezien van het schatten van het aandeel "verborgen arme" huishoudens op een empirisch onzekere basis en zo het maandelijkse netto-inkomen, dat de grens vormt voor het bepalen van de referentiegroep, hoger te hebben gelegd. Uiteraard blijft de wetgever verplicht om, in overeenstemming met zijn verplichting om zijn systeem voor de beoordeling van de behoeften verder te ontwikkelen, ervoor te zorgen dat bij de evaluatie van toekomstige steekproeven van inkomen en consumptie, huishoudens met een netto-inkomen onder het uitkeringsniveau van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek en de sociale code

Twaalfde boek inclusief de voordelen voor huisvesting en verwarming wordt uit de referentiegroep geschrapt.

170

cc) Er is geen grondwettelijk bezwaar tegen het feit dat de uitgaven van het laagste kwintiel die in de afzonderlijke afdelingen van de steekproef inkomen en consumptie worden geregistreerd niet volledig worden meegenomen in de beoordeling van de standaarduitkering, maar slechts een bepaald percentage als verbruik relevant voor het standaardvoordeel. De desbetreffende aftrek moet echter objectief gerechtvaardigd zijn. Op deze manier kan het bestaansminimum niet alleen worden gewaarborgd door de standaarduitkering, maar door andere sociale uitkeringen, bijvoorbeeld om de kosten van huisvesting en verwarming te dekken; dan is het gerechtvaardigd om dergelijke uitgaven die in de steekproef van inkomsten en uitgaven zijn opgenomen in de standaarduitkering niet mee te rekenen. Om dezelfde reden kunnen ook dergelijke kosten worden afgetrokken waarmee in andere wetten voldoende rekening wordt gehouden door wettelijke aanspraken op uitkeringen of vrijstelling van kosten.

171

De evaluatieve beslissing welke uitgaven meetellen voor het bestaansminimum moet door de normbepaler op passende en verantwoorde wijze worden genomen. Verlagingen van uitgavenposten in de afdelingen van de steekproef van inkomen en consumptie vereisen een empirische onderbouwing om te worden verantwoord. De wetgever mag uitgaven van de referentiegroep alleen als niet-relevant aanmerken als vaststaat dat ze elders worden gedekt of niet nodig zijn om het bestaansminimum te borgen. De hoogte van de vermindering moet ook blijken uit de inkomens- en consumptiesteekproef of uit een ander betrouwbaar onderzoek. Een schatting op goed onderbouwde empirische basis is niet uitgesloten; Schattingen "in het duister" druisen echter in tegen een procedure van realistische bepaling en schenden daarom artikel 1 lid 1 GG in verband met het verzorgingsstaatbeginsel van artikel 20 lid 1 GG. Om te kunnen controleren of de afwegingen en besluiten van de wetgever beantwoorden aan de grondwettelijke garantie van een behoorlijk bestaansminimum, heeft de normgever de plicht deze op begrijpelijke wijze te verantwoorden; dit is vooral van belang als hij afwijkt van de methode die hij zelf heeft gekozen.

172

Bij het vormen van het voor de controlereserve relevante verbruik is het statistische model gebaseerd op de overweging dat de individuele behoefte van een hulpbehoevende bij individuele uitgavenposten kan afwijken van het gemiddelde verbruik, maar het totale bedrag van de controlereserve maakt het mogelijk om een bovengemiddelde behoefte in de ene functie te compenseren met een ondergemiddelde behoefte in een andere functie. De wetgever moet daarom de posten en bedragen van uitgaven die relevant zijn voor de controlemacht zodanig vaststellen dat interne afweging mogelijk blijft.

173

4. De standaarduitkering van 345 euro volgens § 20 lid 2 1e halve zin SGB II oude versie is niet grondwettelijk vastgesteld vanwege de structurele principes van het statistische model, dat de wetgever zelf heeft gekozen en als basis heeft gebruikt voor zijn beoordeling van de

van het noodzakelijke bestaansminimum is afgeweken zonder objectieve rechtvaardiging.

174

a) Het standaardtarief en dus het standaard uitkeringsgerelateerde verbruik als bedoeld in artikel 2, lid 2, Standaardtariefverordening 2005 is niet gebaseerd op een haalbare evaluatie van de inkomens- en consumptiesteekproef 1998.

175

aa) In de afdelingen 03 (kleding en schoenen), 05 (inrichting, enz.), 08 (communicatie), 09 (vrije tijd, amusement en cultuur) en 12 (overige goederen en diensten), individuele uitgavenposten (kleding, meubels en stoffering) ; telefoons, faxapparaten, antwoordapparaten; spellen, speelgoed en hobby's; financiële diensten) aftrekpercentages voor goederen en diensten die niet relevant zijn voor de standaarduitkeringen (bont en op maat gemaakte kleding; kampeermeubelen en kunstwerken; faxmachines; sport boten en zweefvliegtuigen; kosten van belastingadviseurs) zonder dat zeker is of het laagste kwintiel van eenpersoonshuishoudens dergelijke uitgaven wel deed.
Zoals de Bondsregering ter terechtzitting heeft toegegeven, kon dit niet worden afgeleid uit de evaluatie van de inkomens- en consumptieenquête 1998, aangezien deze uitgaven niet afzonderlijk werden geregistreerd. Zo heeft de wetgever een deel van de uitgaven geschat en afgetrokken dat zonder voldoende feitelijke grondslag niet zou dienen om het bestaansminimum "in het wild" te waarborgen, zodat er geen sprake kan zijn van een sluitende vaststelling van het voor de bestrijding relevante verbruik reserveren.

176

Ook al waren er bij de evaluatie van de inkomens- en consumptie-enquête van 1998 geen voldoende gedetailleerde gegevens over de afzonderlijke consumptieposten, zoals de federale regering heeft betoogd, dan nog rechtvaardigt dit geen vrije schattingen. Een ontoereikende gegevensbasis had de wetgever er eerder toe moeten aanzetten om af te zien van geraamde inhoudingen op dit punt om de grondwettelijke garantie van een behoorlijk bestaansminimum te waarborgen.
De wetgever heeft later deze weg ingeslagen bij de evaluatie van de inkomens- en consumptiepeiling 2003.

177

bb) De inhoudingen in afdeling 04 (huisvesting, water, elektriciteit, gas en overige brandstoffen) voor de uitgavenpost elektriciteit (vermindering met 15%) en in afdeling 07 (vervoer) voor de uitgavenpost reserveonderdelen en accessoires voor personenauto's (vermindering met 80 %) zijn ook niet goed onderbouwd. Weliswaar kunnen uit de materialen overwegingen worden afgeleid die een verlaging van deze consumptieve bestedingen in principe verantwoord lijken. De hoogte van de aftrekposten is echter niet empirisch bewezen.

178

Zoals uit latere uitleg zal blijken (vgl.
Comité gedrukt papier 16(11)286, blz. 10), ingekort, omdat sommige huishoudens ook verwarmen met elektriciteit, maar de behoefte aan verwarming wordt gedekt door diensten volgens § 22 lid 1 SGB II. Uit de overwegingen wordt echter niet duidelijk waarom precies 85% van de gemiddelde kosten voor elektriciteit "met economisch gedrag de kosten voor huishoudelijke energie zou kunnen dekken" (volgens de toelichting in gedrukte commissie 16(11)286, blz. 10) .

179

De kostenpost "Reserveonderdelen en accessoires voor personenauto's" omvat de uitgaven voor motorvoertuigen en fietsen. Hiervan is 80% afgetrokken als kosten voor niet-essentiële motorrijtuigen. Dit is gebaseerd op de gerechtvaardigde beoordeling dat een motorvoertuig niet nodig is om te zorgen voor een behoorlijk bestaansminimum. De taxatie is niet in tegenspraak met 12, lid 3, zin 1 nr. 2 SGB II, volgens welke een geschikt motorrijtuig niet als vermogensbestanddeel in aanmerking mag worden genomen.
Als de wetgever uitgaat van een behoefte aan hulp zonder een grondwettelijke verplichting, zelfs wanneer hij bepaalde activa bezit, dwingt zijn beslissing hem tegelijkertijd niet om de kosten van instandhouding ervan als een behoefteverhogende factor in aanmerking te nemen. Indien de wetgever daarentegen wel rekening houdt met het aandeel voor fietsen maar dat voor motorvoertuigen wil uitsluiten, moet hij beide aandelen realistisch bepalen. De onderbouwing van het ontwerp van de Ordonnantie Standaard Tarief 2005 geeft echter niet de empirische gegevens weer waarop de uitgaven voor particulier gebruikte motorrijtuigen 80% van deze uitgavenpost uitmaken. Een dergelijke aftrek houdt er evenmin rekening mee dat als de kosten van een motorrijtuig worden bespaard, de kosten van de hulpbehoevende voor het openbaar vervoer kunnen stijgen. De aftrek is daarom onbegrijpelijk en onterecht.

180

cc) Ten slotte maken noch de motivering van de Ordonnantie Standaardtarief 2005, noch andere verklaringen duidelijk waarom de uitgaven die zijn geregistreerd in Afdeling 10 (Onderwijs) in de steekproef inkomen en consumptie 1998 volledig buiten beschouwing zijn gelaten bij het bepalen van het verbruik dat relevant is voor de standaarduitkeringen. Hetzelfde geldt voor het item "Buitenschoolse lessen in sport- en kunstvakken" opgenomen in afdeling 09 (vrije tijd, amusement en cultuur) (vgl. commissiedrukwerk 16(11)286, p. 14 f., 22). Dat de wetgever de beoordelingsbeslissing heeft genomen dat deze kosten niet nodig waren om het bestaansminimum te waarborgen, blijkt niet uit de stukken of uit de opmerkingen van de federale regering in de procedure. Evenmin is gedocumenteerd dat hij ervan uitging dat de overeenkomstige behoefte werd gedekt door rechtsvorderingen van derden. Het niet in aanmerking nemen van een heel deel van de inkomens- en consumptiesteekproef wijkt af van het statistische model op een manier die een bijzondere rechtvaardiging zou hebben vereist.

181

De daaropvolgende overweging van de federale regering dat de staten verantwoordelijk zijn voor het dekken van de behoeften omdat zij verantwoordelijk zijn voor het onderwijssysteem is niet houdbaar. Met de inwerkingtreding van het tweede boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid heeft de federale wetgever eindelijk gebruik gemaakt van de concurrerende wetgevende bevoegdheid in artikel 74, lid 1 nr. 7 GG

deed. Dit volgt uit § 1 lid 1 zin 2 en lid 2 nr. 2 SGB II, volgens welke de basiszekerheid voor werkzoekenden is om in hun levensonderhoud te voorzien, evenals uit § 3 lid 3 zin 1 2e halve zin SGB II in de geldige versie van augustus 2006, volgens welke "de diensten waarin dit boek voorziet de behoeften dekken van mensen die hulp nodig hebben en mensen die met hen in een gemeenschap van behoeften leven". Ook § 20 lid 1 SGB II, de voorschriften voor de afbakening van de uitkeringen volgens het Twaalfde Boek van het Sociaal Wetboek (§ 5 lid 2, § 28 lid 1 zin 1 SGB II, § 21 SGB XII) en aangezien de geschiedenis van de ontwikkeling van het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek laat zien dat de federale wetgever het bestaansminimum in Boek Twee van het Sociaal Wetboek volledig wilde veiligstellen. De federale overheid draagt dan ook de verantwoordelijkheid om het volledige bestaansminimum te verzekeren dat fatsoenlijk is voor de mens. Zij kan deze verantwoordelijkheid niet ontlopen door een abstracte verwijzing te maken naar concurrerende staatsbevoegdheden, die zij reeds door middel van haar eigen wet van de staten heeft uitgesloten, en op basis daarvan geen rekening te houden met uitgaven die volgens haar eigen normatieve beoordelingen noodzakelijk zijn om voor een behoorlijk bestaansminimum te zorgen.

182

Uit artikel 104a, lid 1, van de grondwet volgt niets anders. Het is waar dat de deelstaten niet alleen de wetgevende bevoegdheid in het school- en onderwijssysteem hebben, maar ook de administratieve bevoegdheid, zodat zij de kosten hiervoor moeten dragen volgens artikel 104a lid 1 GG. De regel verdeelt echter alleen de uitgavenlast over de staatsonderdelen. De deelstaten moeten hun scholen en andere onderwijsinstellingen financieren. Artikel 104a, lid 1, van de basiswet schept echter geen verplichting op grond van de welzijnswet om hulpbehoevende personen die naar school gaan en andere onderwijsinstellingen gebruiken de nodige financiële middelen te verschaffen. Bovendien zou alleen een ander wettelijk recht op een bestaansuitkering de verplichting van de federale overheid verminderen, omdat het behoorlijk bestaansminimum grondwettelijk moet worden gegarandeerd door wettelijke aanspraken. Dergelijke aanvullende claims op basis van staatswetten zijn niet duidelijk.

183

b) Boek 2 van het Sociaal Wetboek en de Ordonnantie 2005 Standaard Tarief wijken ook op onaanvaardbare wijze af van de structurele principes van de statistische bepalingsmethode doordat ze het totale bedrag aan controle-uitkeringsrelevante consumptie bepalen, bepaald volgens het inkomen van 1998 en consumptiesteekproef volgens de stijging van de huidige pensioenwaarde in de periode van 1 juli 1999 tot 1 juli 2003 tot de stand van juli 2003 geëxtrapoleerd zodat door het niet aanpassen van de pensioenen op 1 juli 2004 het normtarief en de normuitkering voor de periode vanaf 1 januari 2005 niet zijn verhoogd.

184

aa) De oriëntatie op de ontwikkeling van de huidige pensioenwaarde volgens § 68 SGB VI vertegenwoordigt een ongepaste schaalverandering, terwijl de statistische bepalingsmethode volgens § 28 paragraaf 3 zin 2 SGB XII is gebaseerd op netto-inkomen, consumentengedrag en levensonderhoud kosten, een actualisering op basis van de huidige pensioenwaarde volgens § 68 lid 1 zin 3 SGB VI over de factoren van de ontwikkeling van de bruto lonen en salarissen, het premiepercentage voor de algemene pensioenverzekering, in de periode van 1 juli 2005 tot

1 juli 2013 aanvullend op het ouderdomsdeel (§ 255e SGB VI), en op een duurzaamheidsfactor. Deze factoren alleen komen niet overeen met de relevante benchmarks van netto-inkomen, consumptie en kosten van levensonderhoud volgens § 28 SGB XII. De huidige pensioenwaarde wordt evenmin gebruikt om de uitkeringen te kwantificeren die nodig zijn om een behoorlijk bestaansminimum te verzekeren en om deze jaarlijks te actualiseren in functie van de veranderende behoeften. Het heeft veeleer tot doel de pensioenuitkeringen te controleren en te dempen in overeenstemming met algemene economische factoren, de liquiditeit van de pensioenverzekeringsinstellingen te handhaven en rekening te houden met de verhouding tussen actieve werknemers en ontvangers van ouderdomspensioenen, en dient om een gelijke deelname te waarborgen in een omslagstelsel. Met de koppeling van de huidige pensioenwaarde aan de ontwikkeling van de bruto lonen wordt de welvaartsontwikkeling van de samenleving tot op zekere hoogte getraceerd. De ontwikkeling van de brutolonen kan echter geen informatie geven over de veranderingen in de bestaansbehoefte.

De factoren genoemd in artikel 68 lid 1 lid 3 nr. 2 en 3 SGB VI en in artikel 255e SGB VI hebben geen relatie met het bestaansminimum. De factoren die het consumptiegedrag van het laagste kwintiel bepalen, dat bepalend is voor de vorming van de standaarduitkering, namelijk het beschikbare netto-inkomen en de prijsontwikkeling, spelen echter geen rol bij het bepalen van de actuele pensioenwaarde. Het is daarom niet geschikt voor het realistisch actualiseren van het bestaansminimum.

185

bb) Omdat de steekproef van inkomen en consumptie van 1998 alleen informatie verschafte over de uitkeringen die nodig waren om het bestaansminimum in 1998 te dekken en de resultaten van de steekproef van inkomen en consumptie van 2003 nog niet beschikbaar waren op het moment dat de Vierde Wet voor Moderne Diensten op de Arbeidsmarkt Het is grondwettelijk niet verwerpelijk om de resultaten van de evaluatie van de inkomens- en consumptiesteekproef 1998 op een andere manier te extrapoleren naar het tijdstip waarop het Tweede Boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid van kracht werd.
Dit rechtvaardigt echter niet dat rekening wordt gehouden met de ontwikkeling van de huidige pensioenwaarde, die niet geschikt is voor het bepalen van het bestaansminimum.
Er zijn veeleer andere, meer geschikte aanpassingsmechanismen beschikbaar, die de ontwikkeling van behoeften tussen twee steekproeven van inkomen en consumptie kunnen traceren, dichter bij de criteria voor het bepalen van het controlevoordeel.

186

Een extrapolatie op basis van de prijsontwikkeling in de outputposten waaruit het voor de controlereserve relevante verbruik bestaat, zou bijvoorbeeld beter verenigbaar zijn met het statistische model. De Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn gebruikte deze methode toen het statistische model op 1 juli 1990 werd geïntroduceerd. Zelfs als de concentratie op het daadwerkelijke bestedingsgedrag van het laagste kwintiel verloren gaat, wordt in dit opzicht het basisidee van het statistische model voortgezet. Omdat algemene prijsstijgingen van goederen en diensten ertoe zullen leiden dat de kosten van het laagste kwintiel van inkomens om hun bestaansminimum te dekken, zullen stijgen.

187

De gegevens van de huidige economische berekeningen van de statistiekbureaus in Duitsland kunnen ook informatie opleveren over statistische veranderingen in het consumptiegedrag.
In het kader van de lopende rekeningen worden landelijk 8.000 huishoudens onder meer gevraagd naar hun inkomen en uitgaven; 2.000 huishoudens houden drie maanden op rij een huishoudboekje bij, vergelijkbaar met de steekproef naar inkomen en uitgaven. Deze gegevens uit de lopende economische rekeningen zouden zelfs structureel vergelijkbare inzichten kunnen opleveren in de actualisering van het controlevoordeel als het steekproefinkomen en de consumptie.

188

5. De grondwettelijke vereisten van onvoldoende bepaling van de standaarduitkering volgens § 20 lid 2 1e halve zin SGB II oude versie blijven doorwerken in de afgeleide normuitkering volgens § 20 lid 3 lid 1 SGB II oude versie voor partners die samenwonen in een gemeenschap van nood met als gevolg dat ook dit bedrag van 311 euro niet voldoet aan artikel 1 lid 1 GG juncto artikel 20 lid 1 GG.

189

De veronderstelling van de wetgever dat de behoefte om het bestaansminimum voor twee partners te dekken in totaal 180% is van de overeenkomstige behoefte aan een alleenstaande, kan echter op voldoende empirische basis berusten. Dit bedrag is gebaseerd op de gewijzigde differentiële berekening van de Duitse Vereniging voor Openbare en Particuliere Welzijn, die de basis vormde van 2 (3) van de standaardtariefverordening van 1990. De Duitse vereniging heeft deze waarde bepaald door echtgenoten zonder kinderen met een besteedbaar netto-inkomen boven de socialezekerheidsdrempel als referentiegroep te kiezen en voor hen het standaard uitkeringsrelevante verbruik te bepalen volgens de procedure voor een alleenstaande, dwz alleen de individuele uitgaven items in de afzonderlijke afdelingen van de steekproef van inkomen en consumptie, die ook voor een alleenstaande in aanmerking werden genomen, en berekenden vervolgens het verschil tussen de bedragen voor echtgenoten en voor alleenstaanden. Deze methode is geschikt voor het bepalen van het bestaansminimum van partners die in een behoeftige gemeenschap zonder kinderen wonen.

190

6. De sociale toeslag voor kinderen afgeleid van de standaarduitkering volgens artikel 20 (2) 1e halve zin SGB II oude versie volgens artikel 28, lid 1, zin 3 nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie van 207 euro voldoet ook Artikel 1 (1) 1 GG in verband met artikel 20 lid 1 GG omdat deze is afgeleid van de standaarduitkering van 345 euro die al onderwerp van de klacht is geweest. Bovendien is de eis dat de uitkering voor kinderen tot 14 jaar 60% van de standaarduitkering voor een alleenstaande volwassene bedraagt, niet gebaseerd op een redelijke methode om het bestaansminimum van een kind tot 14 jaar vast te stellen.

191

a) De wetgever heeft noch voor het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek noch voor de Standaardtariefverordening 2005 bepaalt het bestaansminimum van een minderjarig kind dat bij zijn ouders in een huishouden woont, hoewel het al

Ervaringen van alledag wijzen op een speciale kinder- en leeftijdsspecifieke behoefte. Kinderen zijn geen kleine volwassenen. Hun behoeften, waaraan moet worden voldaan om een behoorlijk bestaansniveau te garanderen, moeten gebaseerd zijn op de ontwikkelingsfasen van het kind en op wat nodig is voor de ontwikkeling van de persoonlijkheid van het kind. Onderzoek hiernaar heeft de wetgever achterwege gelaten. Zijn aftrek van 40% ten opzichte van de standaarduitkering voor een alleenstaande is gebaseerd op een privésituatie zonder enige empirische en methodische onderbouwing.

192

aa) Vooral bij schoolgaande kinderen is een extra behoefte te verwachten. Noodzakelijke uitgaven om aan schoolverplichtingen te voldoen, maken deel uit van hun existentiële behoeften. Als deze kosten niet worden gedekt, dreigen kinderen die hulp nodig hebben levenskansen te worden ontzegd omdat ze niet met succes naar school kunnen gaan zonder de benodigde schoolmaterialen aan te schaffen, zoals schoolboeken, schriften of zakrekenmachines. In het geval van schoolgaande kinderen van wie de ouders een uitkering ontvangen op grond van het tweede boek van de socialezekerheidswet, bestaat het risico dat zonder voldoende staatsuitkeringen hun vermogen om later met eigen middelen in hun levensonderhoud te voorzien, wordt beperkt. Dit is niet verenigbaar met artikel 1 lid 1 GG in verband met het verzorgingsstaatbeginsel van artikel 20 lid 1 GG.

193

bb) De verwijzing naar de OESO-schaal in de motivering van de Standard Rate Ordinance (vgl. BRDrucks 206/04, blz. 10 f.) volstaat niet om het feit te rechtvaardigen dat het tweede boek van het Sociaal Wetboek alleen behoeftige kinderen toestaat in twee leeftijdsgroepen tot 14 jaar. jaar en van 14 jaar tot het einde van het 18e jaar en de uitkeringen dienovereenkomstig differentiëren. De leeftijdsgroepclassificatie van de OESO-schaal dient alleen als verdeelsleutel om het gezinsinkomen toe te wijzen aan individuele gezinsleden en om armoede te berekenen in een internationale vergelijking (vgl.
Strengmann-Kuhn, ZSR 2006, blz. 439 <441 v.>). De OESO-schaal daarentegen geeft geen informatie over de behoeften van kinderen van verschillende leeftijden. Het zegt niets over welke voorzieningen nodig zijn om een fatsoenlijk bestaansminimum voor een kind te garanderen, en vooral niet waarom de behoeften van kinderen tot 14 jaar 60% van de behoeften van een alleenstaande zouden moeten zijn.

194

cc) De verwijzing naar de studie van Münnich/Krebs "Uitgaven voor kinderen in Duitsland - berekeningen gebaseerd op de inkomens- en consumptiesteekproef 1998" (Wirtschaft und Statistics 2002, p. 1080 ev) om de verhoudingen van 60% en 80% te rechtvaardigen % voor kinderen tot 14 jaar enerzijds en tot 18 jaar anderzijds ontbreekt om verschillende redenen. Enerzijds verdeelt de studie zelf kinderen in drie leeftijdsgroepen (jonger dan 6 jaar; 6 tot 12 jaar; 12 tot 18 jaar; vgl.

Münnich/Krebs, loc.cit., blz. 1090 f.). Daarentegen kan niet worden afgeleid dat kinderen tussen 14 en 18 jaar een derde hogere uitgaven doen dan jongere kinderen. Ze ondersteunt zelfs niet de meer algemene stelling dat oudere kinderen een derde meer uitgeven dan jongere kinderen. Het constateert eerder dat de uitgaven voor particuliere consumptie toenemen

kind neemt over het algemeen toe met de leeftijd en dat in vergelijking tussen kinderen jonger dan 6 jaar (1e leeftijdsgroep) en kinderen tussen 12 en 18 jaar (3e leeftijdsgroep) voor alleenstaande ouders met één kind met meer dan een derde en voor paren met één kind met bijna de helft (vgl. Münnich/Krebs, loc.cit., pp. 1089, 1091). Bovendien gaat het onderzoek helemaal niet in op de existentiële behoeften van kinderen. Ze kijkt naar de bestedingen van alle inkomensgroepen en benadrukt dat hogere uitgaven in huishoudens met oudere kinderen ook te wijten zijn aan het feit dat hun ouders door hun langer dienstverband regelmatig een hoger inkomen verdienen dan de ouders van kleine kinderen (vgl. Münnich/Krebs, loc. .cit., blz. 1092).

195

dd) De aanname van een waarde van 60% van de standaarduitkering voor sociale uitkeringen voor kinderen kan niet worden gerechtvaardigd door te overwegen dat deze waarde is gebaseerd op sectie 2 (3) van de Standard Rate Ordinance 1990, maar houdt rekening met praktische ervaring uit de toepassing, volgens welke het verschil tussen de voordelen voor kleinere en oudere kinderen als te groot werd ervaren en er in het verleden onvoldoende rekening was gehouden met de kostenbesparingen door gezamenlijk beheer.

196

Het tweede boek van de sociale code en de standaardtariefverordening van 2005 hadden geen empirische basis voor de afwijking van sectie 2 (3) van de standaardtariefverordening van 1990, die op zijn beurt was gebaseerd op de gewijzigde differentiële berekening van de Duitse Vereniging voor Openbare en particulier welzijn. Een onderzoek naar de behoeften van kleinere en grotere kinderen had niet plaatsgevonden. De vorming van een uniforme leeftijdsgroep van kinderen tot 14 jaar zou een bijzondere rechtvaardiging hebben geëist, aangezien de behoeften van een schoolgaand kind tijdens de puberteit duidelijk verschillen van de behoeften van een zuigeling of klein kind.
Daarnaast is het feit dat de wetgever bijvoorbeeld in het onderhoudsrecht onderscheid heeft gemaakt tussen kinderen tot 6 jaar en kinderen vanaf het begin van het 7e jaar (vgl. § 1612a lid 1 zin 3 BGB nieuwe versie, § 1612a lid 3 Zin 1 BGB aF en § 2 lid 1 zin 1 UnterhVG), gegeven aanleiding om de vorming van een uniforme leeftijdsgroep tot 14 jaar in twijfel te trekken.

197

Bovenal moet er een leeftijdsspecifieke eis worden gesteld aan kinderen die naar school gaan. Zoals reeds uiteengezet, maakt de verantwoordelijkheid van de deelstaten voor het school- en onderwijssysteem het niet onnodig rekening te houden met deze noodzaak in termen van welzijnsrecht. De verantwoordelijkheid van de deelstaten betreft ook de personeels- en materiële kosten voor de school als instelling en niet de individuele noden van een hulpbehoevende leerling. De federale wetgever kon alleen afzien van het toekennen van overeenkomstige uitkeringen als deze werden vervangen door rechten op grond van de staatswet en toegekend aan kinderen in nood. In dat geval zou een instellingsgebonden uitkering door de deelstaten, bijvoorbeeld door de kosten voor de aanschaf van leermiddelen te dekken of door gratis privélessen aan te bieden, zeker een verstandig concept voor jeugdhulpverlening kunnen zijn die ervoor zorgt dat daadwerkelijk behoeften worden gedekt. Echter, zolang en voor zover dit niet het geval is, heeft de federale wetgever, die met het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek een uitkeringssysteem wilde creëren,

bestaansminimum is volledig gegarandeerd om ervoor te zorgen dat deze extra behoefte van een schoolkind adequaat wordt gedekt door de sociale uitkering.

198

Het zou zeker mogelijk zijn geweest om de existentiële behoeften van een kind realistisch te bepalen op het moment dat het Tweede Boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid werd opgesteld. De gewijzigde verschilberekening, die ten grondslag lag aan artikel 2, lid 3, van de Ordonnantie Standaardtarief 1990, nam al het consumptiegedrag van echtparen met één kind mee in de beoordeling op basis van het statistische model. Deze methode had verder ontwikkeld kunnen worden om rekening te houden met de specifieke behoeften van kinderen. Als ze waren toegepast, zou de wetgever voldoende tijd hebben gehad om te voldoen aan zijn taak om de behoeften van een kind realistisch vast te stellen. Latere ontwikkelingen laten zien dat op basis van de destijds beschikbare gegevens en methoden een snelle en realistische vaststelling van kindspecifieke behoeften mogelijk zou zijn geweest. Zo heeft het federale ministerie van Arbeid en Sociale Zaken, dat de leiding heeft, een methode ontwikkeld om de standaarduitkering voor kinderen te bepalen op basis van het statistische model voor § 74 SGB II. Het probleem dat de steekproefinkomsten en -uitgaven alleen huishoudgerelateerde gegevens geeft, maar artikel 1 lid 1 GG in samenhang met artikel 20 lid, voor zover ze als relevant voor de controlereserve werden geclassificeerd, verdeeld onder ouders en kinderen volgens een verdeelsleutel die al in 2002 bestond. De verdeelsleutel is ontwikkeld voor de studie "Uitgaven voor kinderen in Duitsland - berekeningen gebaseerd op de inkomens- en consumptiesteekproef 1998" en gepubliceerd eind 2002 (vgl. Münnich/Krebs, Wirtschaft und Statistics 2002, p. 1080 <1083 ev .>). Het is niet duidelijk waarom het ontwerp van de vierde wet voor moderne dienstverlening op de arbeidsmarkt deze verdeelsleutel niet zou hebben gebruikt om de standaardtarieven voor kinderen te bepalen uit de gegevens van de steekproefinkomens- en consumptieenquête 1998 en een overeenkomstige berekening, zoals uitgevoerd eind 2008 op basis van de resultaten van de enquête naar inkomen en consumptie 2003 uitgevoerd. Vooral de snelheid waarmee eind 2008 de bijzondere evaluatie van de inkomsten- en uitgavenenquête 2003 werd afgerond, bewijst dat deze in 2003 had kunnen plaatsvinden.

III.

199

Intussen zijn de schendingen van de grondwet niet bevestigd, noch door de evaluatie van de inkomens- en consumptiesteekproef 2003 en de herbepaling van het verbruik dat relevant is voor het normale tarief in 2 (2) Standaardtariefverordening 2007 (1.) of bij de artikelen 24a en 74 SGB II (2) komen te vervallen.

200

1. a) De Ordonnantie Standaardtarieven 2007 ziet af van de verlaging van uitgavenposten die in de afdelingen 03 (kleding en schoenen), 08 (communicatie) en 09 (vrije tijd, amusement en cultuur) als normtarief relevant zijn beoordeeld en houdt daar rekening mee bij 100% (vgl. commissiedrukwerk 16(11)286, p. 9 f., 13 ev.). Kortingen naar schatting "in the blue" komen niet meer voor. Maakt ook een storing

van de uitgaven in afdeling 07 (Vervoer) voor fietsen enerzijds en motorvoertuigen anderzijds, is een geschatte aftrek voor reserveonderdelen en accessoires voor motorvoertuigen niet nodig (cf. Gedrukt Comité 16(11)286, p. 13) . De aftrek voor de kosten van een motorrijtuig gaat echter nog steeds voorbij aan het feit dat dit leidt tot extra kosten voor het gebruik van het openbaar vervoer, die niet in de verbruikssteekproef zijn opgenomen en dus niet in aanmerking worden genomen. Verder zijn de aftrekposten 04 (wonen, energie, woningonderhoud), 05 (interieurinrichting, huishoudelijke apparaten en objecten) en 12 (overige goederen en diensten) die al bekritiseerd zijn bij het bepalen van het regelvermogenrelevante verbruik in § 2 lid 2 Standaardtariefverordening 2005 (zie hierboven II. 4. a) aa) tot bb)) behouden (vgl.

Comité gedrukt papier 16(11)286, blz. 10 ev, 16), en afdeling 10 (onderwijs) wordt nog steeds volledig genegeerd zonder rechtvaardiging.

201

b) Na evaluatie van de steekproefinkomens- en consumptiesteekproef 2003 is er geen verhoging van het basisnormtarief omdat de wetgever het bedrag van 345 euro bepaald uit de steekproefinkomens- en consumptiesteekproef 2003 tot 30 juni 2007 aanvaardde op grond van dat sinds 1 januari 2003 de huidige pensioenwaarde niet is gestegen. Dit zet de structurele fout in de actualisering van de existentiële behoefte voort, die volgens § 20 Para.

202

2. a) De sociale uitkering ingevoerd op 1 juli 2009 door § 74 SGB II voor kinderen van het begin van het 7e tot het einde van het 14e levensjaar ten belope van 70% van de standaarduitkering volgens § 20 paragraaf 2 zin 1 SGB II is voldoende grondwettelijk omdat het is afgeleid van de onjuist vastgestelde standaarduitkering volgens § 20 lid 2 zin 1 SGB II. Met de introductie van een derde leeftijdsgroep en de beoordelingsmethode waarop § 74 SGB II is gebaseerd (zie II. 6. b) hierboven), is de wetgever mogelijk dichter bij een realistische bepaling van de noodzakelijke uitkeringen voor leerplichtige kinderen gekomen . Het voldeed echter niet aan de eisen voor het bepalen van kindspecifieke behoeften omdat de wettelijke regeling is gebaseerd op consumptie voor een volwassen alleenstaande. De beperking van artikel 74 SGB II tot 31 december 2011 geeft aan dat de wetgever er zelf van uitging dat hij geen blijvende en methodologisch consistente oplossing had gevonden.

203

b) De regeling van § 24a SGB II past methodologisch niet in het behoeftensysteem van het tweede boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid. Deze uitkeringen voor de school veronderstellen dat ofwel het leerplichtige kind of een ouder recht heeft op uitkeringen krachtens het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek. De behoefte aan school op zich kan volgens het Tweede Boek van de Sociale Code niet leiden tot een behoefte aan hulp. Zoals de federale regering tijdens de hoorzitting duidelijk heeft gemaakt, is 24a van het tweede boek van het wetboek van sociaal recht gebaseerd op het idee dat de noodzakelijke schoolvereisten geen deel uitmaken van het bestaansminimum van een kind dat moet worden verzekerd door uitkeringen onder Boek Twee van de Sociale Code. Zoals reeds uiteengezet, is dit echter niet verenigbaar met artikel 1.1 van de grondwet in samenhang met artikel 20.1 van de grondwet. Daarnaast heeft de wetgever de nodige schooleisen van een kind

niet empirisch bepaald toen § 24a SGB II werd uitgegeven. Noch de motivering van het ontwerp van de gezinsbijslagwet, noch de verklaring van de federale regering geven aan hoe het bedrag van 100 euro per jaar is samengesteld; het werd duidelijk met de hand geschat.

IV

204

Het is ook onverenigbaar met artikel 1, lid 1, van de basiswet in samenhang met artikel 20, lid 1, van de basiswet dat het tweede boek van het sociaal wetboek geen bepaling bevat die recht geeft op een uitkering om een onontbeerlijke , doorlopend, niet-bestaand minimum om het fatsoenlijke levensonderhoud te dekken, alleen voor eenmalige, speciale behoeften. Dat is nodig voor die behoeften die nog niet worden gedekt door §§ 20 ev SGB II, omdat de inkomens- en consumptiestatistieken waarop de standaarduitkering is gebaseerd, alleen de gemiddelde behoefte weergeven in normale behoeftesituaties, maar niet een die verder gaat dan dat, speciale behoeften als gevolg van atypische behoeften.

205

1. Het toekennen van een standaarduitkering als vast bedrag is in het algemeen toegestaan. Bij de classificatie van massaverschijnselen kan de wetgever typografische en algemene regels stellen (vgl. BVerfGE 87, 234 <255 f.>; 100, 59 <90>; 195 <205>). Dit geldt ook voor uitkeringen om een behoorlijk bestaansminimum te waarborgen. Artikel 1, lid 1 GG, dat de menselijke waardigheid van elk individu zonder uitzondering beschermt, vereist echter dat in elk afzonderlijk geval het minimum bestaansminimum wordt gewaarborgd. De persoon die hulp nodig heeft, aan wie een forfaitair bedrag beschikbaar wordt gesteld, kan beslissen hoe het in detail wordt gebruikt en een hogere behoefte op het ene gebied van het leven dan het statistisch bepaalde gemiddelde bedrag compenseren door minder uit te geven op een ander gebied . Dit is ook redelijk voor hem. Het feit dat het totaalbedrag bestaat uit statistisch geregistreerde uitgaven in de afzonderlijke afdelingen van de steekproef inkomen en consumptie betekent niet dat de afzonderlijke uitgavenposten en bedragen altijd onbeperkt beschikbaar moeten zijn voor iedereen die hulp nodig heeft. Het is eerder inherent aan het statistische model dat de individuele behoefte van een hulpbehoevende persoon kan afwijken van het statistisch gemiddelde geval. De uitgavenposten en bedragen die relevant zijn voor de controlereserve zijn van meet af aan ontworpen als abstracte rekenvariabelen die niet exact voor elke hulpbehoevende hoeven te gelden, maar alleen bedoeld zijn om een behoorlijk bestaansminimum als geheel te waarborgen.

Als het statistische model wordt toegepast in overeenstemming met de grondwettelijke vereisten en de forfaitaire som zo wordt bepaald dat een evenwicht tussen verschillende behoeften mogelijk is (zie met name II. 3. b) cc)), kan de hulpbehoevende bepalen hun individuele consumptiegedrag meestal zo dat hij rondkomt met het vaste bedrag; Vooral als er een speciale behoefte is, moet hij eerst zijn toevlucht nemen tot het besparingspotentieel dat in de standaarddienst zit.

206

2. a) Volgens zijn ontwerp kan een forfaitair standaarduitkeringsbedrag echter slechts de gemiddelde behoeften dekken. Het vaste bedrag dat volgens het statistisch model wordt bepaald, maakt gebruik van een inkomens- en consumptiesteekproef die alleen die uitgaven omvat

weerspiegelt het statistische gemiddelde van de referentiegroep. Een vereiste van een niet-geregistreerd type of atypische reikwijdte die zich in speciale gevallen voordoet, wordt niet zinvol gerapporteerd door de statistieken. Het controlevoordeel kan daardoor niet op hem van toepassing zijn. Artikel 1, lid 1, van de basiswet in samenhang met artikel 20, lid 1, van de basiswet vereist echter ook dat een onweerlegbare, voortdurende, niet slechts eenmalige, bijzondere behoefte wordt gedekt indien dit in individuele gevallen noodzakelijk is voor een bestaansniveau dat de menselijke waardigheid waardig is.

207

b) Het geheel van de bepalingen van het Tweede Boek van het Wetboek van Sociale Zekerheid maakt het echter ook mogelijk om in het algemeen individuele, speciale behoeften te dekken. Dit lukt haar echter niet altijd. Enerzijds dekken de uitkeringen naast het forfaitaire bedrag in Boek Twee van het Sociaal Wetboek slechts beperkte, maar niet alle, noodsituaties die naar hun aard niet in aanmerking worden genomen in de standaarduitkering. Zo heeft § 21 SGB II alleen betrekking op bepaalde, limitatief opgesomde (vgl. BSGE 100, 83 <91 par. 43>)
vereisten. Door het verstrekken van een lening volgens § 23 lid 1 SGB II kunnen alleen tijdelijke pieken van bijzondere behoeften worden opgevangen. Het verstrekken van een lening is echter niet geschikt om een blijvende, bijzondere behoefte te dekken (zie ook BSGE 97, 242 <248 f. Rn. 20>). Sectie 73 van het XII Boek van het Sociaal Wetboek, zoals geïnterpreteerd door de jurisprudentie van het Federale Sociale Hof, biedt evenmin garantie dat met alle atypische behoeften rekening zal worden gehouden. De Federale Sociale Rechtbank heeft tot dusver alleen een dergelijke noodzaak aangenomen, die de toepassing van § 73 SGB XII rechtvaardigt, voor kosten die een gescheiden ouder maakt bij de uitoefening van zijn recht op omgang met wegwonende kinderen (vgl. BSGE 97, 242 <249 ev ., par. 21 ev.>). Overigens wordt in jurisprudentie en literatuur betwist of en in welke gevallen aanvullende uitkeringen op grond van artikel 73 SGB XII in aanmerking komen (vgl. Gerenkamp/Kroker, NZS 2008, p. 28 <29>; Münder, NZS 2008, p. 617 <620>; zie ook AI 4. b) hierboven). Voor een atypische behoefte buiten de standaarduitkering van § 20 SGB II en de genoemde aanvullende hulp, bevat het tweede boek van het Sociaal Wetboek geen enkel recht van de hulpbehoevende.

208

Aan de andere kant kan de standaarduitkering van § 20 SGB II niet die speciale, voortdurende, niet alleen eenmalige en onweerlegbare behoeften dekken, waarmee naar hun aard rekening wordt gehouden, maar slechts op een gemiddeld niveau. Als er in bijzondere situaties een hogere, bovengemiddelde vraag is, blijkt de standaardservice onvoldoende. Ook hier kunnen eenmalige of kortstondige vraagpieken worden opgevangen door een lening conform artikel 23 lid 1 SGB II. Bij een langere, blijvende behoefte is dit echter niet meer mogelijk. Daarom bestaat er naast de uitkeringen genoemd in §§ 20 ev SGB II ook een aanvullende aanspraak op uitkeringen bij onweerlegbare, voortdurende, niet alleen eenmalige en bijzondere behoeften ter dekking van het behoorlijke bestaansminimum. Het doet zich pas voor wanneer de nood zo groot is dat de totale som van de uitkeringen die aan de hulpbehoevende worden toegekend - inclusief de voordelen van derden en rekening houdend met de besparingsmogelijkheden van de hulpbehoevende - niet langer de fatsoenlijke bestaansminimum.

Gezien de enge en strikte feitelijke vereisten, zal deze aanvullende claim waarschijnlijk slechts in zeldzame gevallen ontstaan.

209

Vanwege deze lacune in de dekking van het bestaansminimum, moet de wetgever voor uitkeringsgerechtigden op grond van artikel 7 SGB II een hardheidsregeling in de vorm van een aanspraak op bijstand vaststellen.

D

I

210

1. De voorgestelde regelingen over de hoogte van de standaarduitkering volgens § 20 lid 2 1e halve zin en lid 3 zin 1 en § 28 lid 1 zin 3 nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie zijn onverenigbaar met de grondwet verklaren (vgl. Artikel 82 (1) in samenhang met artikel 79 (1) en artikel 31 (2) zin 2 BVerfGG). Een nietigheidsverklaring (zie 82, lid 1, juncto 78 van de federale wet op het constitutioneel hof) zou resulteren in de rechtsgrondslag voor de toekenning van uitkeringen vereist op grond van artikel 1, lid 1, GG juncto artikel 20, lid 1 GG verloren Een behoorlijk bestaansminimum zou volledig ontbreken en niemand die hulp nodig had zou een uitkering kunnen krijgen vanwege het wettelijke voorbehoud bepaald in § 31 SGB I en bepaald door de grondwet (vgl. CI 1.c)). Dit zou een situatie creëren die nog verder verwijderd zou zijn van de constitutionele orde dan de vorige (vgl. BVerfGE 99, 216 <244>; 119, 331 <382 f.> met verdere verwijzingen). Daarnaast heeft de wetgever verschillende mogelijkheden om de schending van artikel 1.1 van de Grondwet in samenhang met artikel 20.1 van de Grondwet op te heffen (vgl. BVerfGE 120, 125 <167>; 121, 317 <373>, elk met verdere referentie).

211

Aangezien niet kan worden vastgesteld dat de wettelijk vastgestelde normbedragen kennelijk ontoereikend zijn, is de wetgever niet rechtstreeks grondwettelijk verplicht hogere uitkeringen vast te stellen. In plaats daarvan moet hij een procedure uitvoeren voor de realistische en op behoeften gebaseerde bepaling van de uitkeringen die nodig zijn om een behoorlijk bestaansminimum te garanderen in overeenstemming met de geschetste grondwettelijke vereisten en het resultaat in de wet te verankeren als een recht op een uitkering.

212

Vanwege de wettelijke ontwerpvrijheid is het Federaal Grondwettelijk Hof niet bevoegd om zelf een specifiek uitkeringsbedrag vast te stellen op basis van zijn eigen beoordelingen en evaluaties. De ongrondwettelijke normen blijven dus van toepassing totdat de wetgever nieuwe regels heeft aangenomen.

213

2. a) In het belang van de juridische duidelijkheid volgens 82 lid 1 juncto 78 zin 2 BVerfGG worden de genoemde rechtsgevolgen ook uitgesproken voor de latere versies en de opvolgerbepalingen van de overgelegde bepalingen (vgl. BVerfGE 99, 202 <216>; 216 <243>; 104, 126 <150>; 120, 125 <166 f.>, elk met aanvullende informatie). De redenen voor de ongrondwettigheid van § 20 paragraaf 2 1e clausule en paragraaf 3 zin 1 en § 28 paragraaf 1 zin 3

Nr. 1 1e alternatief SGB II oude versie, voldoet aan zowel de - alleen redactioneel gewijzigde - bepalingen van § 20 lid 2 zin 1 en lid 3 SGB II in de versie van de wet tot wijziging van het tweede boek van het Sociaal Wetboek en andere wetten van maart 24, 2006 (Federaal Staatsblad I p. 558) en 28, lid 1, zin 3 nr. I p. 416), evenals op de wet die door laatstgenoemde is ingevoerd, § 28 lid 1 zin 3 nr.

1 SGB II nF aanvullende bepaling van § 74 SGB II. Hetzelfde geldt, ongeacht hun juridische aard, voor de mededelingen over de hoogte van de standaarduitkeringen volgens 20 (2) SGB II oude versie en Section 20 (2) zin 1 SGB II vanaf 1 september 2005 (Staatsblad I p. 2718), van 20 september 2006 (BGBl I p. 1702), van 18 juni 2007 (BGBl I p. 1139), van 26 juni 2008 (BGBl I p. 1102) en van 17 juni 2009 (BGBl I blz. 1342).

214

b) De regeling van § 20 lid 4 zin 1 SGB II over de aanpassing van de standaarduitkering tussen de inkomens- en consumptiemonsters die om de vijf jaar worden verzameld na de wijziging van de huidige pensioenwaarde (§ 68 SGB VI), waarop de genoemde aankondigingen zijn gebaseerd, is weliswaar geen onafhankelijk onderwerp van de sjablonen. Volgens de opmerkingen over C. II. 4. b) is de aanpassingsregeling echter niet verenigbaar met artikel 1.1 van de grondwet in samenhang met artikel 20.1 van de grondwet. De wetgever zal op zoek moeten gaan naar een ander aanpassingsmechanisme om te voldoen aan zijn verplichting die voortvloeit uit artikel 1.1 van de Grondwet juncto artikel 20.1 van de Grondwet om bij veranderende economische omstandigheden de bedongen voordelen voortdurend te herzien en verder te ontwikkelen.

215

3. Hoewel de definitie van de behoefte gedekt door de standaarduitkering in artikel 20 (1) SGB II oude versie en in artikel 20 (1) SGB II in de versie van de wet op de verdere ontwikkeling van de basiszekerheid voor werkzoekenden van 20 juli 2006 (BGBl I p. 1706) als zodanig niet grondwettelijk verwerpelijk is (vgl. C. II. 1.), moeten deze regelingen worden opgenomen in de verklaring van onverenigbaarheid met de grondwet, aangezien zij inspraak hebben in de inhoud van de forfaitaire uitkeringsbedragen bepaald op een wijze die niet in overeenstemming is met de grondwet (vgl. hierboven BI 1. a) cc)).

216

4. a) De wetgever moet uiterlijk 31 december 2010 de standaarduitkering opnieuw definiëren in een grondwettelijke procedure. Deze periode moet voldoende zijn om een nieuwe procedure uit te voeren voor de realistische beoordeling van de uitkeringen om het bestaansminimum te waarborgen, gezien het levensbepalende belang van de regeling voor een zeer groot aantal mensen. Als de wetgever vasthoudt aan het statistische model, kan hij terugvallen op de resultaten van de enquête naar inkomen en consumptie uit 2008, die volgens informatie van het Federaal Bureau voor de Statistiek in het najaar van 2010 volledig beschikbaar zal zijn.

217

b) Artikel 1, lid 1, van de basiswet in samenhang met artikel 20, lid 1, van de basiswet verplicht de wetgever niet om de uitkeringen terugwerkende kracht te geven voor de periode vanaf de inwerkingtreding van de socialezekerheidswet.

Boek opnieuw beoordeeld op 1 januari 2005. Volgens vaste rechtspraak van het Federaal Grondwettelijk Hof hoeft de wetgever een rechtssituatie die onverenigbaar is met de Basiswet niet met terugwerkende kracht op te heffen als dit in strijd is met een ordelijke financiële en budgettaire planning of als de constitutionele situatie nog niet voldoende is verduidelijkt en de wetgever krijgt daarom een redelijke termijn om een nieuwe reglementering tot stand te brengen (vgl. BVerfGE 120, 125 <168> met verdere verwijzingen). Deze principes zijn ook van toepassing op de betwiste uitkeringen om een behoorlijk bestaansminimum te garanderen. De jurisprudentie van het Federale Grondwettelijk Hof heeft nog niet opgehelderd welke grondwettelijke normen worden gebruikt om dergelijke voordelen te meten. Ook het achteraf herberekenen van eventuele hogere uitkeringen voor de gehele periode vanaf 1 januari 2005 zou vanwege de regeling van artikel 48 lid 1 zin 2 nr. 1 SGB X onaanvaardbare fiscale gevolgen hebben. De wetgever kan afzien van terugwerkende kracht van de nieuwe regeling, omdat bij de bestreden regeling geen evidente onderbieding van het humaan bestaansminimum kan worden vastgesteld, maar deze uitsluitend gebaseerd is op een methode van vaststelling van het bestaansminimum die niet is gebaseerd op op de werkelijkheid.

218

Mocht de wetgever echter niet hebben voldaan aan zijn verplichting om voor 31 december 2010 nieuwe regelgeving in te voeren, dan zou een latere wet die in strijd is met zijn verplichtingen al op 1 januari 2011 in werking moeten treden.

219

5. Aangezien de eerdere regelingen voorlopig van kracht blijven en de wetgever alleen verplicht is om de standaarduitkering met ingang van de toekomst te herdefiniëren, hoeft de initiële procedure niet te worden opgeschort totdat de wetgever nieuwe regelingen heeft. Hetzelfde geldt voor andere administratieve procedures en procedures bij de sociale rechtbank waarin de hoogte van de wettelijke standaarduitkering in het geding is. Het is veeleer duidelijk dat voor alle uitkeringsperioden die niet onder de nieuwe wettelijke regeling vallen, hulpbehoevenden geen (hogere) uitkeringen kunnen ontvangen omdat de wettelijke bepalingen over de hoogte van de standaarduitkering onverenigbaar zijn met de grondwet. De ongrondwettigheid van de gepresenteerde bepalingen en hun opvolgersregelingen moeten echter voldoende in aanmerking worden genomen bij het nemen van kostenbeslissingen ten gunste van degenen die voor de rechter zijn gedaagd en hulp nodig hebben, voor zover dit is toegestaan door de wettelijke bepalingen.

II.

220

De wetgever is ook verplicht om uiterlijk op 31 december 2010 een regeling op te nemen in het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek, die ervoor zorgt dat bijzondere behoeften worden gedekt conform de stellingen over C. IV. Degenen die recht hebben op uitkeringen op grond van artikel 7 SGB II die een dergelijke bijzondere behoefte hebben, moeten echter ook de nodige verstrekkingen of verstrekkingen ontvangen voordat de nieuwe regeling wordt ingevoerd. Anders zou er sprake zijn van een schending van artikel 1 lid 1 GG, die tijdelijk niet kan worden geaccepteerd. De bepalingen over de hoogte van de wettelijke standaarduitkering, die onverenigbaar zijn met artikel 1.1 van de Grondwet juncto artikel 20.1 van de Grondwet, blijven van toepassing volgens de bovenstaande toelichtingen en hoeven niet met terugwerkende kracht te worden vervangen

zullen. Met betrekking tot de hardheidsclausule om deze bijzondere behoefte te dekken, die momenteel ontbreekt in het Tweede Boek van het Sociaal Wetboek, is een andere grondwettelijke beoordeling nodig. De geldende wettelijke normuitkeringsbedragen zijn over het algemeen niet vanzelfsprekend onvoldoende om een behoorlijk bestaansminimum te waarborgen; aan de andere kant betekent de huidige juridische situatie dat bijzondere behoeften niet worden gedekt, zelfs als ze worden gedekt door de grondwettelijke garantie van een behoorlijk bestaansminimum. Om in de overgangsperiode tot de invoering van een overeenkomstige hardheidsclausule de ongrondwettelijke leemte voor de periode vanaf de uitspraak van de uitspraak door een corresponderende worden gesloten op bevel van het Federale Grondwettelijk Hof. Volgens het systeem van het tweede boek van het sociaal wetboek gaat deze claim ten koste van de federale overheid, aangezien volgens § 6 lid 1 zin 1 nr. 1 SGB II de voordelen van basiszekerheid voor werkzoekenden met de uitzondering van de uitkeringen volgens § 16a, § 22 en § 23 lid 3 SGB II (zie § 6 lid 1 zin 1 nr. 2 SGB II) worden verstrekt door het Federaal Arbeidsbureau en de federale overheid moet de kosten hiervoor volgens § 46 lid 1 zin 1 SGB II.

papier
Gaier
kerkhof

Hohmann Dennhardt Bryde
Eichberger

bier drinken
Masing